

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านชัยไม้ล้ม
ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

นายเอกชัย ดีเสนาตระกูล : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านชัยไม้ล้ม

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร. เรณู จำเลิศ

อาจารย์ ดร. อัจฉรย์ สุขธำรง

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านชัยไม้ล้ม หมู่ที่ 9 ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างเดือนธันวาคม 2544 – สิงหาคม 2545 ประเมินการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน การบริหารงานกองทุน สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของราษฎรในหมู่บ้าน

การก่อตั้งและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยผู้ใหญ่บ้านนัดประชุมสมาชิกทุกครอบครัวและแจ้งไปถึงนายอำเภอเพื่อให้เกษตรประจำตำบลเข้าสังเกตการณ์ มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คน มีสมาชิกกองทุน 71 ราย จัดตั้งเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 ได้รับการโอนเงินเข้าบัญชีเงินกองทุนหมู่บ้านเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 มีสมาชิกที่กู้เงิน 57 ราย จำนวนเงินที่อนุมัติให้กู้ทั้งหมด 970,000 บาท มียอดเงินคงเหลือคงเหลือ 30,000 บาท

ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านชัยไม้ล้ม โดยใช้ชีพโมเดลทำการประเมิน โดยภาพรวมพบว่าการดำเนินของกระบวนการกองทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาล สมาชิกกองทุนได้กู้เงินไปทำประโยชน์สูงสุด เพื่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างศักยภาพให้ตนเอง โดยมีระบบการบริหารการดูแลของคณะกรรมการกองทุน ตั้งแต่ขั้นตอนการขอกู้ การอนุมัติเงินกู้ การส่งเสริมแนะนำและติดตามผลของคณะกรรมการกองทุน ซึ่งประเมินได้ว่ากองทุนหมู่บ้านชัยไม้ล้มสามารถดำเนินการบริหารกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอาจจะนำไปสู่ความเข้มแข็งความมีศักยภาพของหมู่บ้านได้ในอนาคต

สาขาวิชาการจัดการและการประเมิน โครงการ

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

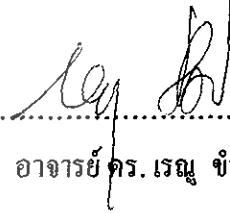
หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

อาจารย์ที่ปรึกษา

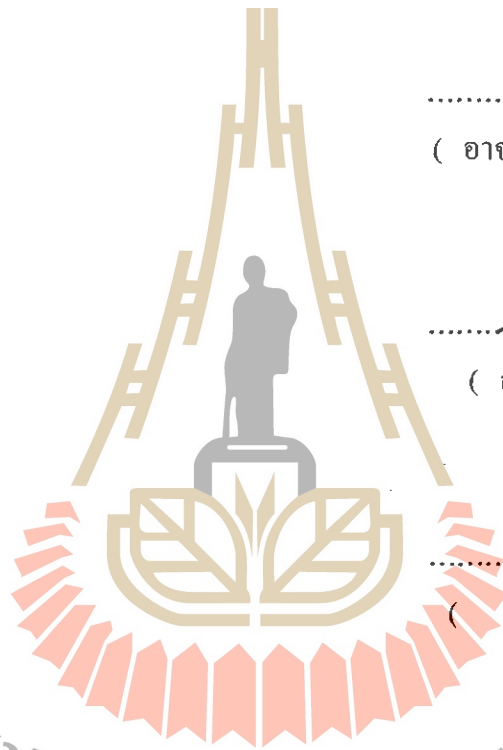

(อาจารย์ ดร. อัจฉรย์ สุขสร้าง)

(อาจารย์ ดร. เรณู ชำเลิศ)

กรรมการสอบ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม
วันที่ 10 เดือน กันยายน พ.ศ. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- อาจารย์ ดร. อัจฉรย์ สุขธำรง อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์ ดร. เรณู จำเลิศ อาจารย์นิเทศก์ตำบลจันทิก
- คณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- นายจรัสชัย พิณพัตร์ พัฒนาการประจำตำบลจันทิก
ที่ให้คำแนะนำด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน
- นาย พรเทพ มุ่งปั้นกลาง ผู้ใหญ่บ้านชัยไม้ล้ม และ ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุน และขอขอบคุณชาวบ้านชัยไม้ล้มทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อมูลและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นายเอกชัย ดีเสนาตระกูล

วันที่ ๑๐ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอนุมติ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาคผนวก.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ	
ตอนที่ 1 หลักการและเหตุผล.....	1
ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ.....	2
ตอนที่ 3 กรอบแนวคิดทฤษฎี.....	2
ตอนที่ 4 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน.....	3
ตอนที่ 5 ผลที่คาดว่าจะได้รับการดำเนินงาน.....	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
ตอนที่ 1 นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์.....	5
ตอนที่ 2 ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	7
ตอนที่ 3 แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน ชับไม้ล้ม.....	10
ตอนที่ 4 หลักประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบ “ชีพพีโมเดล”.....	12
ตอนที่ 5 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	15
ตอนที่ 6 เอกสารหลักวิชาการอื่น ๆ	16
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
ตอนที่ 1 รูปแบบการประเมิน.....	17
ตอนที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	21

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ตอนที่ 3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	21
ตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน.....	27
ตอนที่ 5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	28
ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
บทที่ 4 การติดตามผลและการประเมินโครงการ	
ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	33
ตอนที่ 2 ผลการประเมิน โดยภาพรวม.....	46
ตอนที่ 3 ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจผู้รู้.....	58
ตอนที่ 4 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการประเมินกองทุนหมู่บ้าน.....	60
ตอนที่ 5 สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	60
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	
ตอนที่ 1 สรุปอภิปรายผล.....	65
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ.....	68
บรรณานุกรม.....	73
ภาคผนวก.....	74

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. ความพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทการประเมินตามชีพม์โมเดล ของสต๊ฟเฟิลบีม.....	14
2. ชีพม์โมเดลในการประเมินและปรับปรุงระบบ.....	20
3. แผนผังการคุ้มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นคุ้มบ้าน.....	20

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แนวความคิดนักประเมินเพื่อการตัดสินใจ.....	12
2 แสดงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของหมู่บ้าน.....	33
3. แสดงจำนวนพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ของหมู่บ้าน.....	37
4. แสดงช่วงอายุของประชากรในหมู่บ้าน.....	39
5. แสดงรายได้แต่ละอาชีพประชากรในหมู่บ้าน.....	40
7 แสดงรายได้โดยประมาณของประชากรในหมู่บ้าน.....	41
8 แสดงหนี้สินของประชากรในหมู่บ้าน.....	41
9 แสดงจำนวนนักเรียนในหมู่บ้านปีการศึกษา 2544.....	42
10 แสดงตัวชี้วัดความเข้มแข็งในหมู่บ้าน.....	43
11 แสดงความเข้าใจของประชากรที่มีต่อกองทุน.....	45
12 แสดงรายชื่อคณะกรรมการกองทุน.....	45
13 แสดงจำนวนความเข้าใจในการทำบัญชี.....	47
14 แสดงจำนวนสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้.....	53
15 แสดงความเข้มแข็งภายในหมู่บ้าน.....	55

สารบัญภาคผนวก

ภาคผนวก	หน้า
ก นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	74
ข ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	77
ค ระเบียบกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้ม.....	102
ง แบบติดตามการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	106
จ แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้ม.....	108
ฉ กระบวนการ AIC.....	120

บทที่ 1

บทนำ

ตอนที่ 1 หลักการและเหตุผล

ปัญหาความยากจนของประชากรในประเทศโดยเฉพาะท้องถิ่นชนบท คือการไม่มีเงินทุน การขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วนต่าง ๆ ดังนั้นรัฐบาลโดยการนำของ พตท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มองเห็นความสำคัญของปัญหาเหล่านี้ รัฐบาลจึงได้กำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีพของประชาชนและสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

เพื่อให้การบริหารกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลจึงได้มีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นการประเมินและติดตามความคืบหน้าของโครงการกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งศึกษาปัญหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการบริหารงานกองทุน โดยให้นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรที่เข้ามาประจำในหมู่บ้าน เป็นผู้ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนั้น ๆ นอกจากงานประเมินกองทุนดังกล่าวแล้ว บัณฑิตยังสามารถช่วยเหลืองานกองทุนได้บ้างตามความจำเป็น อาจเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานกองทุน ต่อไป

กองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ หมู่ 9 ต. จันทิก อ. ปากช่อง จ. นครราชสีมา ได้ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลโดยได้นำเงินกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 1 ล้านบาท มาจัดสรรให้สมาชิกในหมู่บ้านได้กู้เงิน เพื่อนำไปพัฒนาหรือประกอบอาชีพ ซึ่งอาชีพหลักของชาวบ้านฉบับใหม่ในปัจจุบันส่วนใหญ่มีอาชีพเลี้ยงโคนม ทำไร่่อ้อย การที่มีเงินกองทุนหมู่บ้านเข้ามา ก็ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านมีโอกาสได้นำเงินไปพัฒนาและปรับปรุงกิจการของตนเองให้มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งมั่นคงของท้องถิ่นได้ในอนาคต

ตอนที่ 2 วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

- 2.1 เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ดีมีที่มาจากวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติที่กำหนดไว้ นี้ มาก น้อยเพียงใด
 - 2.1.1 มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย มีการบรรเทาเหตุฉุกเฉิน ความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน
 - 2.1.2 มีการส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของหมู่บ้าน
 - 2.1.3 มีการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองในการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของหมู่บ้าน มีการสร้างศักยภาพของหมู่บ้าน และมีการส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียง
 - 2.1.4 มีการเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้าน
 - 2.1.5 มีการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา
- 2.3 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านฉบับใหม่ และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตอนที่ 3 กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ได้แก่กรอบแนวคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล(CIPP Model) ซึ่งทฤษฎีนี้สอดคล้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือมีการประเมินสถานะแวดล้อม(Context Evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น(Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation) ซึ่งระบบต่างๆทั้ง 4 ระบบนี้ สำคัญต่อการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านอย่างมาก จึงจำเป็นต้องมีการประเมินเพื่อทราบความพร้อมของระบบเหล่านี้ เพื่อให้การดำเนินงานกองทุนเป็นไปอย่างสมบูรณ์

ตอนที่ 4 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฉบับนี้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้เป็นฐานข้อมูล(บริบท)เพื่อประเมินระบบต่างๆของหมู่บ้านตามแนวคิดของ สตีฟเฟิล บีม (ซีพีพี โมเดล) ซึ่งจะใช้แบบเก็บข้อมูลพื้นฐานชุมชน แบบศึกษาบริบทชุมชน(บร.)ที่ใช้อยู่ในแผนการศึกษาเป็นแบบหลักในการเก็บข้อมูล แบบสำรวจความเข้มแข็งของหมู่บ้านและประเมินความพร้อมของหมู่บ้านในด้านต่างๆ ที่จำเป็น ในการประเมินกองทุนโดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านฉบับนี้
- 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฉบับนี้
- 3 ใช้ซีพีพีโมเดล(CIPP MODEL)ทำการประเมินและวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านฉบับนี้และกำหนดตัวบ่งชี้ ตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูลในหมู่บ้าน
- 4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลจากแบบบริบทชุมชน(บร.) และเก็บเพิ่มเติมขึ้นบางส่วนเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาที่ใช้ในการประเมิน
- 5 ประมวล สังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องการประเมินโครงการ

ตอนที่ 5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

จากการประเมิน ผลของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฉบับนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

- 1 คณะกรรมการและสมาชิกในหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดตั้ง กองทุนหมู่บ้านมากขึ้น
- 2 คณะกรรมการและสมาชิกในหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านพร้อมทั้งมีแนวทางแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม
- 3 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและการประเมินโครงการพัฒนากองทุนหมู่บ้าน
- 4 คณะกรรมการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกองทุนที่สามารถนำไปวิเคราะห์ปัญหาในด้านต่างๆ เช่น ทางด้านการลงทุน การพัฒนาอาชีพ เป็นต้น อย่างเป็นระบบได้
- 5 มีผลการดำเนินงานการบริหารกองทุนของคณะกรรมการด้านความก้าวหน้าที่ทำให้สมาชิกในกองทุนมีอาชีพ มีรายได้ เลี้ยงตนเองอย่างยั่งยืน

6 มีการแก้ไขปัญหาและการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกเพื่อการพัฒนา โดยมีการจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

7 สมาชิกมีโอกาสรับทราบปัญหาต่างๆ ทั้งทางบวกและทางด้านลบ ที่อาจเกิดขึ้นในหมู่บ้านที่จะต้องแก้ไข และพัฒนาให้ดีขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์แก่สมาชิกรุ่นหลังต่อไป

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นนั้นทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติได้มีการกำหนดระเบียบการต่างๆ ทั้งที่กำหนดให้เป็นระเบียบระดับประเทศและกำหนดให้คณะกรรมการระดับหมู่บ้านกำหนดขึ้นเองเพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งได้รวบรวมระเบียบ และแบบฟอร์มต่างๆที่สำคัญไว้ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
 - 2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544
 - 2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านชั้น ไม้ล้ม พ.ศ. 2544
3. แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชั้น ไม้ล้ม
 - 3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านชั้น ไม้ล้ม
4. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบซีพีพีโมเดล (CIPP MODEL)
5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

ตอนที่ 1 นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ภาคผนวก ก)

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544) ระบุว่า นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน

และชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

ตามที่ หนังสือพิมพ์ ชีวิตชุมชน ฉบับที่ 11 มีนาคม - มิถุนายน 2544. กล่าวว่า นโยบายกองทุนหมู่บ้านคือ "เครื่องมือ" และ กระบวนการในการกอบกู้วิกฤติเศรษฐกิจและสังคมร่วมกันของชุมชนในระดับหมู่บ้าน เปิดโอกาสให้ชุมชนและสมาชิกได้มาเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ส่งเสริมให้เกิดการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นพื้นฐานในการพึ่งตนเอง(ลดรายจ่าย สร้างรายได้) โดยใช้ "เงิน" เป็น "เครื่องมือ" ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่กำลังพัฒนา และต่อยอดให้กับชุมชนที่มีความเข้มแข็งแล้วระดับหนึ่งให้ขยายผล ไปช่วยชุมชนที่อ่อนแอกว่า กลไกชุมชนระดับหมู่บ้านเป็นกุญแจของความสำเร็จ หากเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การใช้ปัญญานำหน้าเงินการติดตามประเมินผลที่ดี การวางแผนหมุนเวียนให้เกิดความยั่งยืน ท่ามกลางการปฏิบัติก็มีการสรุปทบทเรียนกันเป็นระยะในลักษณะทำไปเรียนรู้ไป ในอนาคตเราจะเห็นคุณภาพใหม่ของการพัฒนาชุมชน สังคม ตลอดจน สิ่งต่างๆ ที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงที่ไม่เลื่อนลอย และมีความยั่งยืนเติบโตอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

1.2 หลักการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ (2544) ระบุหลักการไว้ว่าเป็นการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านซึ่งเป็นไปตามแนวทางการปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน โดยให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อจัดตั้งเป็นกองทุนทางสังคมของชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ ฯลฯ และกองทุนที่หน่วยราชการจัดตั้งขึ้น มีการบริหารในส่วนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน แล้วจะต้องมีการติดตามและประเมินผลเพื่อชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตามที่หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 4 มกราคม 2545 กล่าวว่าหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านก็คือการเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ชุมชนจะเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเองมีการเกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนมีการเชื่อมโยงและกระจายอำนาจในท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตย พื้นฐานบนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม

นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ ชีวิตชุมชน ฉบับที่ 11 มีนาคม - มิถุนายน 2544. กล่าวถึงหลักการของกองทุนว่า ความคิดและหลักการต่างๆ ที่ออกมาเป็นนโยบายของรัฐบาล ที่จริงแล้วก็มาจากประชาชนที่ระดมผ่านเวทีต่างๆ หรือสะท้อนความคิดออกมาผ่านสื่อต่างๆ แล้วรัฐบาลก็จับ

ความคิดเหล่านั้นมากำหนดเป็นนโยบาย เพราะฉะนั้นเงินกองทุนหมู่บ้านจะต้องทำให้เกิดหลักการต่างๆ ดังนี้

1. สำนักชุมชนท้องถิ่น
2. กำหนดอนาคตของตัวเอง
3. ประชาธิปไตยท้องถิ่น
4. เรียนรู้ร่วมกัน
5. เกื้อกูลผู้ด้อยโอกาส

หากเราจะยึดระเบียบอย่างเดียวเราอาจจะพลาดสาระสำคัญของกองทุนหมู่บ้านได้ เพราะฉะนั้นจะต้องเข้าใจและยึดหลักการสำคัญนี้ควบคู่ไปด้วยพวกเราทุกคนในที่นี้ควรนำความรู้ที่ได้จากเวทีนี้ไปสื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชนรุ่นต่อไป

1.3 วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ข้อ 6) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนให้มีกองทุนเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย พร้อมทั้งบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในด้านความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและทางสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศในอนาคต

ตอนที่ 2. ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (ภาคผนวก ข)

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวดดังนี้

2.1.1 หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย

นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี เป็น ประธาน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็น รองประธานคนที่ 1

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง	เป็น รองประธานคนที่ 2
รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี	เป็น รองประธานคนที่ 3
ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกิน 10 คน	เป็น กรรมการ
เลขาธิการนายกรัฐมนตรี	เป็น กรรมการและเลขานุการ

2) คณะกรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปีและจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อศาลออก เป็นบุคคลล้มละลาย รวมทั้งคณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถและได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้ จำคุก

3) ในการประชุมของคณะกรรมการต้องมียกประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน กรรมการทั้งหมด

4) คณะกรรมการอำนาจและหน้าที่ในเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดกรอบระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศหรือคำสั่งที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.1.2 หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ตาม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ข้อ 13) และ (ข้อ 14) สรุปได้ว่า

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานนี้มีอำนาจหน้าที่ เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการที่ปฏิบัติงาน ธุรการศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินงาน จัดให้มีการประชุมชี้แจงและ ฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และ แนวทางการบริหาร ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และเตรียมความพร้อม ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานต่อคณะกรรมการรายงานผล การปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมือง พ.ศ. 2544

หมวด 1 ข้อความทั่วไป กล่าวถึงการบังคับใช้ระเบียบและความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ ใช้ในระเบียบเพื่อให้เข้าใจในความหมายที่ตรงกัน

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กล่าวถึง ปรัชญา หลักการ วัตถุประสงค์ แหล่งเงินกองทุน และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด กล่าวถึงบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ ขอบเขตและอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำนาจหน้าที่และการดำรงตำแหน่งตามวาระที่กำหนด

หมวด 6 กองทุนและสมาชิก กล่าวถึงแหล่งที่มาของเงินกองทุน คุณสมบัติและหน้าที่ของสมาชิก

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กล่าวถึงขั้นตอนการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและการชำระคืนเงินกู้

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ กล่าวถึงวิธีการทำระบบบัญชีและการรายงานผลการดำเนินงานของกองทุน

หมวด 9 บทเฉพาะกาล กล่าวถึงการเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และหน้าที่การขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุน การเปิดบัญชีเงินฝากกองทุน ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ พ.ศ. 2544 (ภาคผนวก ค)

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ พ.ศ. 2544 จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. ประเด็นที่ต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดคือ วงเงินกู้ยืมรายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท หากเกินต้องให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่ละรายหนึ่งไม่เกิน 50,000 บาท และการกำหนดระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

2. ประเด็นอื่น ๆ ตามคณะกรรมการกองทุนบ้านสาขานวนกำหนดดังนี้

- 1) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
- 2) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
- 3) คุณสมบัติของสมาชิก
- 4) สมาชิกขาดหรือพ้นจากการเป็นสมาชิก
- 5) แหล่งที่มาของกองทุน

- 6) การชำระคืนเงินกู้ เงินชำระหนี้เงินกู้
- 7) ถัดราคาอกเบีย
- 8) การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี
- 9) การจัดทำระบบบัญชี
- 10) การจัดทำระบบตรวจสอบ

ตอนที่ 3. แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกองทุน มีดังนี้

3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนบ้านซับไม้ล้ม (กทบ.1,ภาคผนวก ง)

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนบ้านและชุมชนเมือง เป็นแบบบันทึกการสังเกตการณ์จัดเวทีประชาคมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน โดยคณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเป็นผู้บันทึกผลในแบบฟอร์มนี้ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดในหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ชื่อหมู่บ้าน
- 2) ระบุว่ากระบวนการในการเลือกตั้งถูกต้องตามข้อ 41 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 2) หรือไม่
- 3) ระบุว่าคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับการคัดเลือกมีคุณสมบัติตามข้อ 17 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 2) มากน้อยเพียงใด
- 4) ชื่อผู้ติดตาม/สังเกตการณ์
- 5) ลงวันที่ในการสังเกตการณ์

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านซับไม้ล้ม (กทบ.2) (ภาคผนวก จ)

เมื่อกองทุนบ้านซับไม้ล้ม หมู่ที่ 9 ได้ดำเนินงานจัดตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้ว ก็สามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอได้ซึ่งมีข้อมูลที่เป็นรายละเอียดที่สำคัญของหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ๆ มี 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

1. จำนวนประชากร

2. จำนวนครัวเรือน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน
5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
2. วิธีคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
4. คณะกรรมการมีคุณสมบัติครบถ้วน
5. จำนวนคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพในการบริหารกองทุน
6. มีรายชื่อคณะกรรมการกองทุน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

1. มีระเบียบข้อบังคับสำหรับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
2. มีระเบียบข้อบังคับ ตามที่กำหนด
3. มีวิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนกลุ่ม ที่มีในหมู่บ้าน
2. จำนวนสมาชิก
3. จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุน
4. มีการเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน
5. หมู่บ้านมีความร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้าน หรือเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้าน

ส่วนที่ 5 มีแนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. วิธีการในการบริหารเงินกองทุน ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
2. วิธีการในการบริหารเงินกองทุน ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
3. กิจกรรมที่จะให้สมาชิกกู้ยืม
4. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
5. วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้

6. วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
7. วิธีการแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินต้น และดอกเบี้ยเงินกู้ตามสัญญา
8. แนวทางในการบริหารด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน
9. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ
10. ประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน
11. ลงชื่อผู้รับรองผลการประเมิน โดย
 - ประธานกองทุน ฯ
 - รองประธาน ฯ
 - เลขานุการ
 - กรรมการ 2 ท่าน

ตอนที่ 4. หลักประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟพ์โมเดล(CIPP MODEL) (ฉ)

การประเมินโครงการเพื่อการตัดสินใจเป็นรูปแบบการประเมินของกลุ่มนักประเมินที่มีความเชื่อในการประเมินที่เป็นระบบที่มีขั้นตอนการประเมินที่ครบวงจร ซึ่งให้สารสนเทศในการตัดสินใจที่เหมาะสมตามแนวคิดของนักประเมินซึ่งได้แก่ ครอนบาค (Cronbach,1963) อัลคิน (Alkin,1969) โปรวัส(Provus,1971) สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam,1971) โดยมีแนวคิดดังนี้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์,2540)

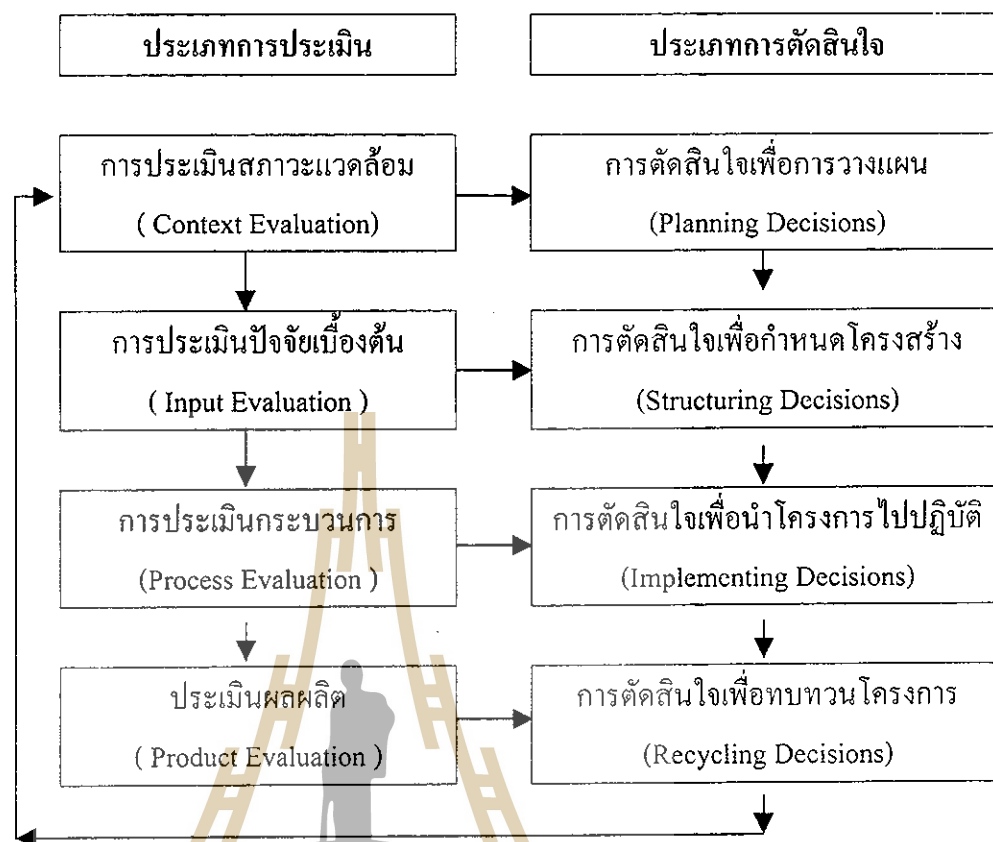
ตารางที่ 1 แนวความคิดนักประเมินเพื่อการตัดสินใจ

นักทฤษฎี	แนวความคิด
ครอนบาค	การประเมินเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมทางการศึกษาและการประเมินนั้นไม่ควรจะทำโดยการใช้แต่เพียงแบบทดสอบอย่างเดียว แต่ควรใช้แนวทางการประเมินอีกซึ่งได้แก่ การศึกษากระบวนการ การวัดศักยภาพของผู้เรียน การวัดทัศนคติ การติดตามผล
อัลคิน	การประเมินเป็นกระบวนการของการคัดเลือกเก็บข้อมูลและการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอต่อผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเพื่อการเลือกแนวทางในการทำกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ
โปรวัส	การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการค้นหาช่องว่างระหว่างภาวะที่เป็นจริง

	กับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดเพื่อให้ภาว่ดั่งกล่าวเป็นตัวชี้หรือระบุข้อบกพร่องของโครงการแนวคิดนี้ถือว่าการประเมินจะต้องดำเนินไปควบคู่กับโครงการ
สต๊ฟเฟิลบีม	การประเมินเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจ โดยการแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ การประเมินสถานะแวดล้อม การประเมินปัจจัยเบื้องต้น การประเมินกระบวนการ ประเมินผลผลิต

ตามแนวความคิดของครอนบาค) , อัลคิน, โปรวัต นั้นเป็นแนวความคิดที่ไม่ได้แยกประเด็นในการประเมินออกอย่างชัดเจน จะเห็นได้จากแนวความคิดของครอนบาคที่เน้นศึกษากระบวนการ ซึ่งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการอย่างเดียว ยังมีสิ่งแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า และผลที่เกิดขึ้นที่ต้องศึกษาควบคู่ไปด้วย แนวความคิดของอัลคิน นั้นก็เน้นที่กระบวนการคัดเลือกการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์เท่านั้น ซึ่งอาจมีข้อมูลบางส่วนไม่ได้รับความสนใจ จึงอาจยังมีเนื้อหาไม่ครอบคลุม โดยเฉพาะความคิดของโปรวัตนั้น ต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อหาข้อบกพร่องระหว่างภาวะความเป็นจริงกับมาตรฐานซึ่งโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาตินี้เป็นโครงการใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้น และเป็นโครงการที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นในการกำหนดมาตรฐานที่ต้องใช้ร่วมกันได้ครอบคลุมนั้นจึงทำได้ยาก แนวความคิดนี้จึงใช้ได้ไม่เหมาะสมเท่าที่ควร

ในการเลือกรูปแบบการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นได้เลือกรูปแบบการประเมินของสต๊ฟเฟิลบีม หรือซีพีโมเดล เพราะแบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่จะประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้ได้รายละเอียดต่าง ๆ จากการรับข่าวสารแบบสะสมที่ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมากทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่ายสะดวกในการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2540) ซึ่งดูได้จากการประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ภาคผนวก ฉ) ที่ใช้ซีพีโมเดล(CIPP MODEL)ในการประเมินเพื่อการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมินตามซีพีพีโมเดล(CIPP MODEL)ของสตีฟเฟิลดิม
(เยาวดี ราชชัยกุล วิทยาลัยศรี,2542)

ตอนที่ 5. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
จากรายงานพิเศษ (กองบรรณาธิการหนังสือฉบับนี้.2544) (138/684) สรุปสาระสำคัญของ
ของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1. โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมืองให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยจะคัดเลือกบัณฑิตว่างงานในท้องถิ่น จำนวน
74,881 คน เข้ารับการอบรมหลักสูตร “การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหาร
จัดการโครงการ” และส่งเข้าปฏิบัติงานในทุกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ

2. สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จัดทำหลักสูตร “การศึกษาระดับ
ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการโครงการ” ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ (สภา
สถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรมอาชีวศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน) และ
ทบวงมหาวิทยาลัย และภายหลังจากจัดปฐมนิเทศ และฝึกอบรมบัณฑิตผู้ได้รับการคัดเลือกแล้ว

จะจัดส่งเข้าช่วยในการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยจะปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ 5 วันต่อสัปดาห์ มีอาจารย์มาสอนเสริมเดือนละ 2 วัน และมีอาจารย์มานิเทศติดตามงานเดือนละ 4 ครั้ง รวม 4 วัน

3. การคัดเลือกบัณฑิต จำนวน 74,881 คน จะให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นผู้คัดเลือกจากบัณฑิตที่ด้อยโอกาสและยากจนในท้องถิ่น ให้ได้รับทุนการศึกษาเป็นรายเดือน เดือนละ 6,360 บาท ระยะเวลา 10 เดือน แต่จะต้องจ่ายค่าเรียนเดือนละ 600 บาท โดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่จะเป็นผู้จ่ายการศึกษาให้บัณฑิตในแต่ละเดือน

4. บัณฑิตผู้รับทุนต้องรายงานผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการปฏิบัติงานทุกราย 15 วัน รายเดือน และรายไตรมาส โดยมีคณาจารย์ผู้สอนและคณาจารย์นิเทศคอยช่วยเหลือบัณฑิตในพื้นที่ปฏิบัติงานและติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ รวมทั้งมีการประชุมสัมมนาทุก 3 เดือน ทั้งนี้ จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลโครงการนี้ ทั้งในระดับส่วนกลาง โดยมีปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน และคณะกรรมการระดับจังหวัด ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน

จากองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นที่รัฐบาลได้จัดให้มีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งเป็นโครงการที่เกิดขึ้นมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน(ซึ่งประชาชนในหมู่บ้านเป็นผู้บริหารจัดการกันเอง) ว่ามีสิ่งใดที่ควรได้รับการแก้ไข โดยรัฐบาลจะได้รับข้อมูลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านจากบัณฑิตที่ทำหน้าที่ในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อจะได้ป้องกันการเกิดปัญหาต่าง ๆ ที่จะตามมาภายหลัง ดังนั้นจึงต้องมีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ เข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน โดยการให้บัณฑิตที่จบการศึกษาและวางแผนมาทำหน้าที่ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้ยั่งยืน ในการที่จะทำให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองยั่งยืนได้นั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับบัณฑิตเพียงอย่างเดียวหรือขึ้นอยู่กับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเท่านั้น แต่ต้องมีองค์ประกอบอื่น ๆ ร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็นนโยบายของรัฐบาล หรือสถานะเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตามโครงการนี้เป็นโครงการที่มีประโยชน์ ทั้งกับรัฐบาล และกับประชาชนทั่วประเทศ คือทำให้รัฐบาลทราบความเป็นจริงที่ไม่เคยทราบมาก่อน จึงทำให้รัฐบาลมีแนวทางในการพัฒนาประเทศอย่างถูกต้อง และตรงจุดมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้ของบัณฑิตที่ต้องเข้าถึงท้องถิ่น บัณฑิตเองก็จะได้ยกระดับการศึกษาของตน แต่ระยะเวลาของโครงการสั้นมากและอาจจะทำให้การประเมินโครงการของบัณฑิตยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร อีกทั้งเป็นโครงการที่ใหม่ ดังนั้น หากต้องการที่จะเห็นผลสัมฤทธิ์ของโครงการ รัฐบาลก็น่าจะมีโครง

การนี้อย่างต่อเนื่องไปอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ขึ้นและบทบาทระหว่างบัณฑิตในการเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกับประชาชนจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

ตอนที่ 6. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

1. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
2. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน
3. ชุดวิชาสารนิพนธ์
4. หนังสือรวมบทความการประเมิน โครงการ
5. หนังสือการประเมินโครงการ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

ตอนที่ 1 รูปแบบการประเมิน

การดำเนินการวิจัยและประเมินโครงการแบบมีส่วนร่วมของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและจัดการกองของทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษาหมู่บ้านชัยไม้ล้ม ซึ่งได้ใช้รูปแบบแนวคิดแบบ "ซีพีพีโมเดล" (CIPP MODEL) เป็นแนวคิดหลักในการประเมิน โดยพิจารณาจากแผนภูมิ ระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้านชัยไม้ล้ม ซึ่งการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีตัวแปรที่ต้องประเมิน 2 ระบบ คือ

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบความคิดที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

1.1. การประเมินสภาพแวดล้อมหรือบริบทชุมชน (Context Evaluation)

เป็นการประเมินสภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านชัยไม้ล้ม เช่น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของสมาชิกในหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งได้ดำเนินการเก็บข้อมูลไปแล้ว ดังนี้

1.1 เก็บข้อมูลตามแบบเก็บบริบทชุมชนที่กำหนด

1.2 จัดเวทีชาวบ้านเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลหมู่บ้าน เพื่อค้นหาอดีตที่ภูมิใจ ปัจจุบันที่ภูมิใจ

ความฝัน ความต้องการในอนาคต โดยกระบวนการ AIC สรุปศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อย

1.3 เก็บข้อมูลตามแบบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ในแบบเก็บข้อมูลที่กำหนดโดยการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้านชัยไม้ล้ม ซึ่งจะต้องเก็บข้อมูลนี้ 2 ครั้งเพื่อนำมาเปรียบเทียบกัน ระหว่างก่อนเริ่มโครงการและหลังจากที่ดำเนินการแล้ว

1.4 แบบสอบถามและสังเกตการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการประเมินสภาพแวดล้อมทั่วไปของหมู่บ้าน

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

เป็นการประเมินเพื่อการพิจารณาความเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากรหรือทุนทางสังคมที่มีอยู่แล้วว่าจะช่วยให้การดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จหรือไม่โดยพิจารณาจากแผนภูมิ ระบบการทำงานของกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ โดยมีปัจจัยเบื้องต้นที่ต้องประเมินทั้งสองระบบ ดังนี้

- นโยบายของรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - เงินกองทุนหนึ่งล้านบาท
 - คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 - การประชาสัมพันธ์
 - จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติมา
 - จำนวนเงินทุนนอกเหนือจากเงินกู้ และเงินอื่นๆ

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

ส่วนนี้เป็นการประเมินเพื่อ

สำหรับผู้ให้กู้ คือหน่วยระบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่มีกระบวนการที่ต้องประเมินดังนี้

- การจัดทำระเบียบกองทุน
- การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน
- ระบบบัญชีกองทุน
- กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินของกองทุนหมู่บ้าน
- การคัดเลือกผู้กู้

สำหรับผู้กู้ คือหน่วยการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละคน มีกระบวนการที่ต้องประเมินดังนี้

- การหาตลาดที่ดี
- การหาวัตถุดิบที่ดี
- การทำบัญชี
- การใช้จ่ายเงินการประเมินผลผลิต
- การหาความรู้เพิ่มเติม

1.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation)

เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้แต่ต้น รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

สำหรับผู้ให้กู้ คือหน่วยระบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านซึ่งไม่ล้มมีผลผลิตที่เกิดขึ้นที่ต้องประเมิน

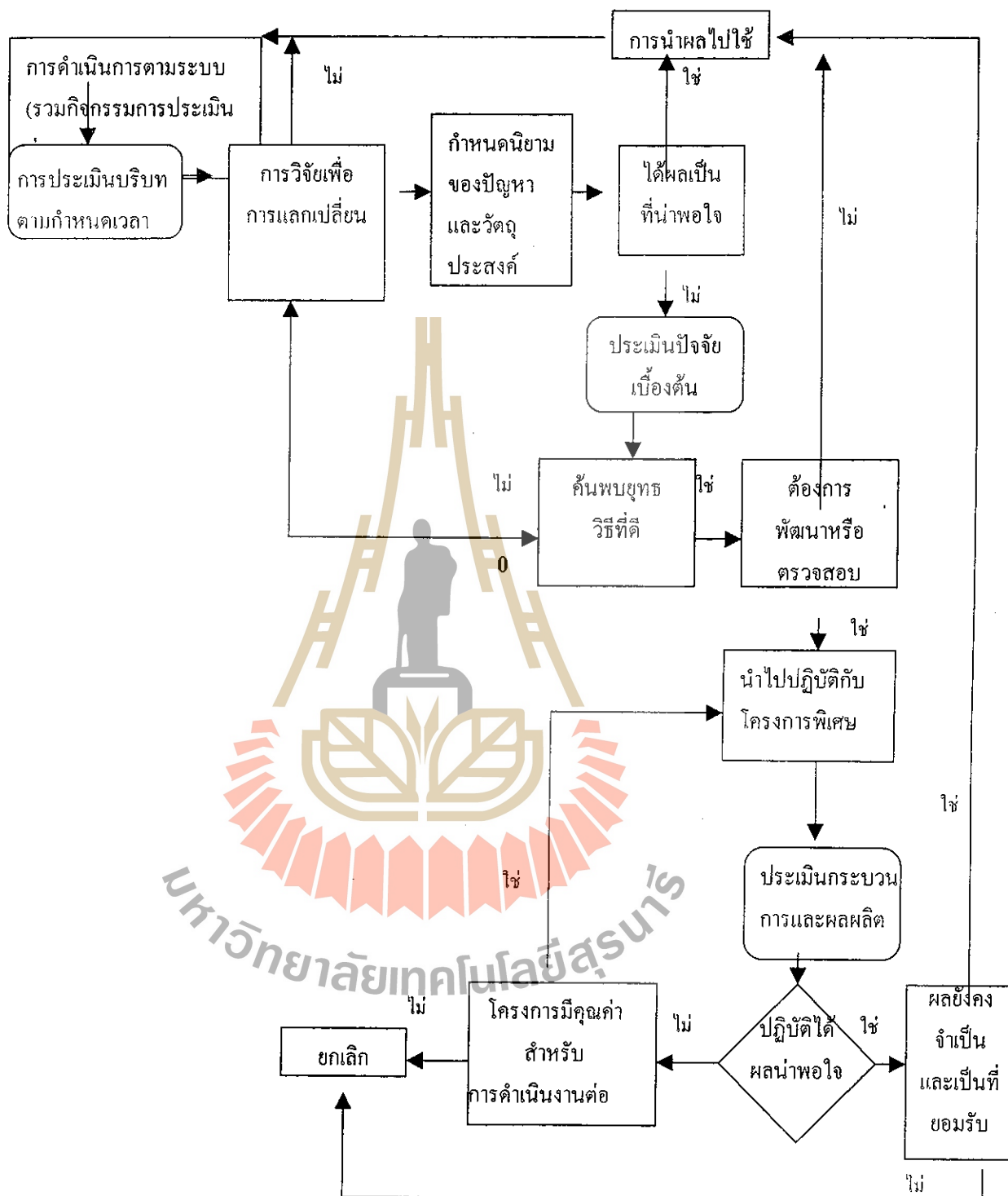
- จำนวนผู้ให้กู้
- ยอดเงินให้กู้

สำหรับผู้กู้ คือหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละคน มีผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นที่ต้องประเมิน

- รายได้ที่เป็นตัวเงิน
- ผลผลิตที่เป็นสิ่งของ

จากขั้นตอนการประเมินของซีพีพีโมเดลดังกล่าวก็จะ ได้ข้อมูลที่เป็นสารสนเทศเพื่อมาใช้ในกรณีวิเคราะห์โครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยกลไกการทำงานของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีบัณฑิตเป็นผู้ทำการประเมินงาน

ตามประเภทของการประเมินดังกล่าว แสดงถึงการประเมินที่พยายามให้ครอบคลุมกระบวนการทำงานในทุก ๆ ขั้นตอนตามแนวคิดซีพีพีโมเดลของสตีฟเฟิลบีมที่ต้องประเมินเพื่อการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ดังแผนภาพที่ 2 ตามที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีการปรับปรุงตัดสินผลทุกขั้นตอนเพื่อกระบวนการประเมินที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

ภาพที่ 3 ซัพพลายเชนในการประเมินและปรับปรุงระบบ

(เขาวดี ราชชัญกุล วิบูลย์ศรี, 2542)

ตอนที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะการจัดแบ่งประชากรของการวิจัยจัดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545) ชุควิชาวิจัยชุมชน ชุคการเรียนรู้ด้วยตนเอง กล่าวไว้ดังนี้

2.1 ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) คือ ประชากรที่ผู้วิจัยสามารถแจงนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด เช่น จำนวนประชากรในหมู่บ้านชัยไม้ล้ม จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านชัยไม้ล้ม

2.2 ประชากรแบบไม่จำกัด (Infinite Population) คือ ประชากรที่ผู้วิจัยไม่สามารถแจงจำนวนประชากรออกมาได้ทั้งหมดว่ามีอยู่เป็นจำนวนที่แท้จริงเป็นเท่าใด เช่น สมาชิกในหมู่บ้านที่มีจิตสำนึกที่ดีต่อกองทุน (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545)

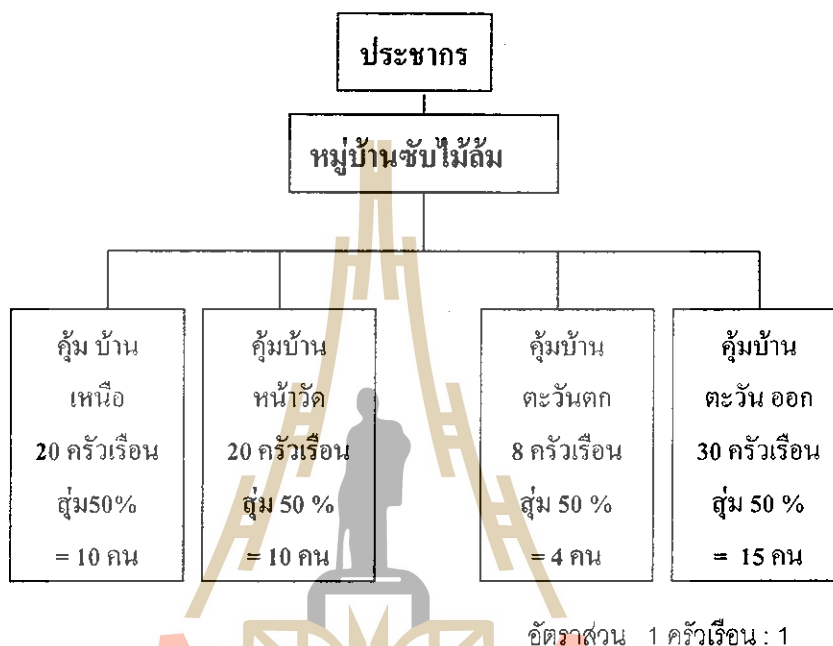
กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วย เช่นกัน กลุ่มตัวอย่างต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร ผู้วิจัยจะทำการวิจัยโดยสุ่มจากจำนวนประชากรที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ เช่น แยกตามคุ่ม อาชีพ อายุ เพศ

2. ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร จากการวิจัยผู้วิจัยเลือกสุ่มตัวอย่างจากประชากรในหมู่บ้าน 50% ของจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านชัยไม้ล้ม ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกอบต. กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้กู้เงินกองทุนและประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2545)

ประชากร(Population) ที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนที่อยู่ในหมู่ที่ 9 บ้านชัยไม้ล้ม ต.จันทิก อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการกองทุน ผู้นำหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ และประชาชนในหมู่บ้านทั้งที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกกองทุน ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลก็ด้วยการสุ่มตัวอย่างขณะทำงานเพื่อเพิ่มสัมฤทธิ์ผลการนิเทศงานนักศึกษา.(2545) ได้กำหนดไว้ว่าถ้ามีจำนวนครัวเรือนมากกว่า 100-140 ครัวเรือน ให้ใช้กลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อยร้อยละ 50 ของจำนวนสมาชิกกองทุน โดยหมู่บ้านชัยไม้ล้มแห่งนี้มีจำนวนครัวเรือนประมาณ 87 ครัวเรือน แต่อาศัยอยู่จริงประมาณ 78 ครัวเรือน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ คือ ไม่ต่ำกว่า 35 – 45 รายที่เป็นสมาชิกกองทุน โดยใช้หลักการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ตัวแทนที่ดีของ สุภาพร ทินประภา.

(2540) ที่กล่าวไว้ว่าวิธีการสุ่มตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มจะได้ตัวแทนที่ดี ดังนั้นในกรณีหมู่บ้านชัยไม้ล้ม การเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลที่ดีของหมู่บ้านแห่งนี้คือการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม โดยแบ่งเป็นหมู่บ้านต่าง ๆ เพราะในพื้นที่หมู่บ้านแห่งนี้มีการแบ่งกลุ่มบ้านออกเป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งเรียกกันว่าหมู่บ้าน ซึ่งแบ่งได้ดังแผนผังการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นหมู่บ้านดังนี้

ภาพที่ 4 แผนผังการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นหมู่บ้าน

ตอนที่ 3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

รายการตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสาขานวน มีดังนี้

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) คำว่า บริบท หมายถึง สภาพแวดล้อมเป็นตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

ก. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ฟ้าไม่ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การทำมาหากินของประชาชน

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศหรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)
3. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
4. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
5. ความเป็นอยู่ และ โอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน
6. ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่นชนบท

ข. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การประกอบอาชีพ และความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
2. โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ
3. เศรษฐกิจและสังคมทั้งประเทศ
4. วัฒนธรรมและประเพณี
5. ข้อมูลอื่นๆ

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1 นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2.2 เงินกองทุน 1 ล้านบาท
- 2.3 คณะกรรมการกองทุน
- 2.4 การประชาสัมพันธ์
- 2.5 การเตรียมความพร้อม/สร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วย ตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 3.1 การจัดทำระเบียบกองทุน
- 3.2 การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน
- 3.3 ระบบบัญชีกองทุน
- 3.4 กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน
 - คุณสมบัติของสมาชิก
 - การรับสมัคร

- การฟื้นฟูสภาพสมาชิก
 - ประเภทสมาชิก
 - การทำทะเบียนสมาชิก
- 3.5 กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินของกองทุนหมู่บ้าน
- ขั้นตอนการขอกู้
 - การเสนอโครงการขอกู้
 - การคัดเลือกผู้กู้
 - การโอนเงินให้ผู้กู้
- 3.6 การส่งเสริมการใช้เงินกู้
- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - การช่วยเหลือตลาด
- 3.7 การตรวจสอบการใช้เงินกู้
- 3.8 การจัดทำรายการและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน
- 3.9 การจัดสรรผลประโยชน์
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
- 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
- จำนวนผู้กู้
 - ยอดเงินให้กู้
 - จำนวนสมาชิกกองทุน
 - จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด
 - ยอดเงินที่มีการชำระคืน
- 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่
- จำนวนผู้ที่ได้เงินกู้
 - จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 - การขยายกิจการของผู้กู้
 - การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
- 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
- ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน
 - การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง
 - ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย ประกอบด้วยตัวชี้วัด จำนวน 3 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
 2. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
 3. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ
 4. สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และ วัสดุคิบในการประกอบอาชีพ
 5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
 6. จำนวนแรงงาน
2. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
 1. การดำเนินงานอย่างถูกวิธี
 2. การตลาดที่ดี
 3. การหาวัตถุดิบที่ดี
 4. การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน
 5. การใช้จ่ายเงินกู้
 6. การหาความรู้เพิ่มเติม
3. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 3.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - รายได้เป็นเงิน
 - ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ต้องการ
 - 3.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
 - ผู้กู้ได้ดำเนินงานด้วยเทคนิควิธีที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง
 - 3.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
 - ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 - การกลับคืนถิ่นฐานของประชาชน

หนังสือพิมพ์ ชีวิตชุมชน ฉบับที่ 11 มีนาคม - มิถุนายน 2544. กล่าวว่า ผลการศึกษา เพื่อหา ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในภาคอีสานตอนล่างพอสรุปได้ว่า ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน มีประเด็นที่ควรนำมาประเมินดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้
2. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
3. ในชุมชนเกิดการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน
4. ในชุมชนมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำ
5. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
6. ชุมชนมีการยกย่องคนทำความดี
7. ชุมชนมีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส
8. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
9. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้
10. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น รักใคร่ปรองดองกัน
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกใน

ชุมชน

ซึ่งตรงกับแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (บริบทชุมชน 2) จากส่วนกลาง

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้นมีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปเป็นเงินกองทุนเพื่อกระจายเงินให้ผู้กู้รายอื่นต่อไป ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

ตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

4.1 เครื่องมือวัดแบบมาตรฐาน เป็นเครื่องมือวิจัยที่ใช้เทคนิคและวิธีการสร้างอย่างเป็นระบบ มีการนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพ และประสิทธิภาพของเครื่องมือนั้นก่อนนำไปใช้วัดจริง

4.2 เครื่องมือวัดแบบเฉพาะกิจ เป็นเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้ผลการศึกษาตามที่ต้องการแล้วก็จะไม่ถูกนำมาใช้อีก ผลที่ได้จากการวัดก็มีความเชื่อถือได้ระดับหนึ่งและถ้ามีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้วอาจได้เครื่องมือวัดที่เป็นมาตรฐานได้ เช่น แบบสอบถามเกี่ยวกับบริบทชุมชน และแบบสัมภาษณ์ อื่น ๆ ที่ใช้ในการสอบถามตามจุดประสงค์ที่ต้องการทราบอื่น ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน โครงการกองทุนบ้านซบไม้ส้ม ได้แก่แบบรายงานบริบทชุมชน(บร.)ต่าง ๆ ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ได้แก่
 - บร. 1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
 - บร. 2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) ได้แก่
 - บร. 1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
 - บร. 2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน
 - บร. 3 แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน
 - บร. 4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
 - บร. 7 แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านในทัศนคติของประชาชน
 - บร. 8 โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
 - บร. 9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
 - บร. 10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
 - บร. 11 แบบศึกษาเจาะลึกกรณี
3. แบบสังเกต (Observation) ได้แก่
 - บร. 4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
 - บร. 5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
 - บร. 6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน

- บร. 10 แบบสรุบบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- บร. 11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี
- บร. 12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

1. การสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือวิจัยที่จะต้องใช้ตัวบุคคลซึ่งในที่นี้คือตัวของผู้วิจัยเองมาทำหน้าที่ในการวัด โดยได้จากการสอบถามและสังเกตพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วทำการบันทึกข้อมูลที่ได้ไว้เพื่อไม่ให้เกิดการออกนอกประเด็น ไม่ควรใช้ระยะเวลาในการสังเกตนานเกินไป รูปแบบของการสังเกตอาจแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

ก. การสังเกตโดยตรง (Direct Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนโดยผู้วิจัยเอง เช่น การประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ร่วมประชุมสมาชิกกองทุนเพื่อสังเกตการแสดงความคิดเห็นของสมาชิก

ข. การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นการให้ผู้อื่นสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างแล้วมาเล่าให้ผู้วิจัยฟังในภายหลังหรือจากการสอบถาม

2. การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการสนทนาแต่เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คำถามที่ผู้วิจัยใช้ในการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างเป็นคำถามจาก บร. 1-12

3. แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้มากที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูล รูปแบบของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยทำการวิจัย คือ

ก. แบบสอบถามแบบปลายปิด (Closed Form Questionnaire) จะมีข้อคำถามและคำตอบให้ผู้ตอบเลือกตอบโดยมีตัวเลือกตอบ 2-3 ข้อ เช่น บร. 2

ข. แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Opened Form Questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่ไม่มีการกำหนดคำตอบแต่จะเปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ถามได้อย่างอิสระ เช่น บร. 3 บร. 9

ตอนที่ 5 ขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากกลุ่มเป้าหมายหรือเอการหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการประเมินนั้นก็จะมีแหล่งข้อมูล ประเภทของข้อมูล และขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง นั่นก็ได้มาจากแบบ บร. 1-12
2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้เลือกใช้ข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้วนั่นก็คือ จปฐ. กชช.2ค.

ประเภทของข้อมูล

โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ก็ต้องเก็บข้อมูลแยกตามประเภทของข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ เช่นรายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในหมู่บ้าน
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมได้จากการบรรยายลักษณะที่เกี่ยวกับความคิดเห็น ทรรศนคติ ซึ่งมีวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูลเชิงปริมาณ

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เริ่มทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามปฏิทินการปฏิบัติการของนักศึกษา ในคู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร การจัดการและประเมินโครงการ ดังนี้

1. ทำการเก็บข้อมูลบริบทหมู่บ้านชัยไม้ล้ม โดยการสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสารจากอำเภอ เช่น จปฐ. กชช.2ค. ตามแบบ บร.1
2. ทำการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนบ้านชัยไม้ล้มและประชาชนในหมู่บ้านในเรื่องความเข้าใจและทัศนคติที่เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามแบบ บร. 3
3. ทำการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านชัยไม้ล้ม โดยการสอบถามและสัมภาษณ์ตามแบบ บร. 2 ในครั้งที่ 1
4. ทำการสังเกตการจัดเวทีวิเคราะห์แผนแม่บทหมู่บ้านชัยไม้ล้ม ด้วยกระบวนการ AIC ตามแบบ บร.12
5. ทำการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนบ้านชัยไม้ล้ม และการจัดทำระเบียบกองทุน ตามแบบ บร. 9 โดยการสุ่มตัวอย่าง 50% ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน

6. ทำการสัมภาษณ์และสังเกตผู้กู้เงินกองทุนบ้านซับไม้ดัมในเรื่องการดำเนินการตามโครงการเงินกู้เป็นระยะ ๆ ตามแบบ บร. 4 และ บร. 11
7. ทำการสังเกตการจัดเวทีวิเคราะห์แผนแม่บทตำบลจันทึก ด้วยกระบวนการ AIC ตามแบบ บร.12
8. ทำการสังเกตและจัดกลุ่มเสวนาสมาชิก กลุ่มผู้กู้เงิน กลุ่มผู้เสียดิน โคนม กลุ่มผู้ปลูกแครอท เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ตามแบบ บร. 6
9. ทำการสังเกตการจัดทำบัญชีของคณะกรรมการกองทุนบ้านซับไม้ดัม ตามแบบ บร. 9
10. ทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับทัศนคติต่อการติดตามประเมินโครงการ โดยการสุ่มตัวอย่าง 50 % ของจำนวนครัวเรือน ตามแบบ บร. 9
11. ทำการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับความคิดเห็นและทัศนคติต่อกองทุนบ้านซับไม้ดัม ตามแบบ บร. 9
12. ทำการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านซับไม้ดัม โดยการสอบถามและการสัมภาษณ์ตามแบบ บร. 2 ในครั้งที่ 2

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ชาวบ้านให้ความสนใจและสมัครเป็นสมาชิกกองทุนจำนวนมาก การบริหารจัดการเงินกองทุนเป็นไปด้วยดี ปัญหาการคอร์รัปชันหรือความไม่โปร่งใสของกรรมการกองทุนยังไม่มีให้เห็น เพราะจะมีฝ่ายตรวจสอบภายในคอยตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และคณะกรรมการกองทุนนี้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์การทำงาน เช่น เจริญญิก เคยทำงานด้านบัญชีมาบ้าง ฉะนั้นเรื่องการทำบัญชีของกองทุนจะไม่มีปัญหา ความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิก สามารถชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเงินกู้ตรงตามวันเวลาที่กำหนด สำหรับสมาชิกที่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์นั้น ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านซับไม้ดัมมีกรรมการฝ่ายตรวจสอบและเร่งรัดหนี้สินคอยดูแลอยู่จึงยังไม่มีปัญหาใด ๆ

โครงการที่สมาชิกเสนอขอกู้ส่วนใหญ่จะนำไปดำเนินงานด้านการเกษตรเลี้ยงสัตว์ เช่น โคนมสุกร และค้าขาย จำนวนเงินที่สมาชิกกู้อยู่ในช่วง 5,000 - 20,000 บาท (บร. 1) ในการอนุมัติเงินกู้แต่ละครั้งกรรมการจะดูว่าสมาชิกแต่ละรายมีความสามารถในการใช้หนี้มากน้อยเพียงใด (ตามระเบียบการอนุมัติเงินกู้) และถ้าสมาชิกรายใดไม่ชำระหนี้กับกองทุนก็จะถูกตัดสิทธิ์การกู้ครั้งต่อไปและถูกปรับดอกเบี้ยเพิ่มอีก 0.25% (ค) และมีคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบและฝ่ายเร่งรัดหนี้สินคอยดูแลการชำระหนี้ ทั้งยังเป็นการทำลายชื่อเสียงตนเองไม่มีผู้ใดกล้าค้าประกันให้ทำให้ไม่สามารถกู้เงินจากกองทุนใด ๆ ได้ ฉะนั้นกองทุนหมู่บ้านซับไม้ดัมจึงไม่น่าเป็นห่วง และเมื่อ

รวมกำหนด 1 ปี สมาชิกก็จะนำเงินมาชำระคืนพร้อมดอกเบี้ยอีก 12% (ก) ตามที่ตกลงกันไว้ในระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และถ้าสมาชิกร่วมมือร่วมใจกันพัฒนากองทุน ใช้เงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านแล้วทุกหมู่บ้านก็จะพึ่งตนเองได้ยั่งยืนและมั่นคงต่อไป เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะมั่นคงตามไปด้วย

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้ม ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลตามแบบรายงาน (บร.) ต่าง ๆ ตามกรอบความคิดทฤษฎี ชิพพ์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งรายงานตามวัตถุประสงค์ โดยมี 5 ตอนดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
5. สรุปผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้มว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่

ดังนี้

5.1 เพื่อทราบว่า การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้ม บรรลุตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใด

5.2 เพื่อทราบว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่สนับสนุน หรือขัดขวางการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้ม

5.3 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัด หรือตัวแปรที่ผู้ประเมิน ไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่าดี หรือ ไม่ดีนั้น ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจนควบคู่ไปกับการนำเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

ตอนที่ 1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ

ในอดีตจนถึงปัจจุบันรัฐบาลมีโครงการและมาตรการเกี่ยวกับความยากจน โดยใช้งบประมาณปีละไม่ต่ำกว่า 2 แสนล้านบาท และในงบประมาณ พ.ศ. 2546 นี้สูงถึง 4.4 แสนกว่าล้านบาท เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศ ร่างยุทธศาสตร์การแก้ไขและจัดการปัญหาความยากจนของเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจัดทำข้อเสนอโดยคณะกรรมการจัดทำแนวทาง

ดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์การแก้ไขและจัดการปัญหาความยากจนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงแผน ๓ (ปี 2540-2544) รัฐบาลจัดสรรงบประมาณ 454,689.04 ล้านบาท เกี่ยวกับความยากจน ซึ่งแสดงได้ดัง ตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 โครงการที่เกี่ยวกับ ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ

ชื่อโครงการ	การจัดสรร	งบประมาณ
แก้ไขปัญหาความยากจน (กช.คจ.)	ให้หมู่บ้านละ 280,000 บาท จำนวน 18,643 หมู่บ้าน	5,217,520,000 บาท
พัฒนาตำบล	ให้องค์การบริหารส่วนตำบล	9,000 ล้านบาท
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	ให้หมู่บ้านและชุมชนเมือง	80,000 ล้านบาท
30 บาท รักษาทุกโรค	ให้คนละ 1,202 บาท จาก 30 ล้านคน	36,060 ล้านบาท
แก้ไขปัญหาความยากจนโดยใช้เงินกู้จากต่างประเทศ	ให้คนจน	36,843.32 ล้านบาท
การคุ้มครองส่งเสริมพัฒนาอาชีพและจัดการประกันสังคม	กลุ่มคนจน	44,322.48 ล้านบาท
การส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความยากจนในท้องถิ่นตนเอง	องค์การบริหารส่วนตำบล	12,662.66 ล้านบาท

ที่มา: การจัดสรรงบประมาณ ปี2540-2544 กระทรวงการคลัง

นอกจากนี้ยังมีโครงการอื่นๆ อีก ในชื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนอีกหลายหมื่นล้านบาท แต่พอพิจารณาได้ว่า มีบางโครงการ (กช.คค., กองทุนล้านบาท, 30 บาทต่อโรค เป็นต้น) ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนและคนยากจน 9.2 ล้านคนได้ ดูตัวเลขงบประมาณแล้วน่าตกใจเหลือเกิน รัฐบาลมีเงินมากแต่แก้ปัญหาคนจนและความยากจนได้น้อยต้องมีจุดผิดพลาดเกิดขึ้นกับประเทศไทยแห่งนี้แน่ๆ ยุทธศาสตร์ของชาติผิดพลาดจริงๆ ในการแก้ไขปัญหาความยากจนตรงไหนบ้าง การไม่แยกแยะความยากจนกับคนยากจน โครงการ มาตรการ แผนงาน และการใช้จ่ายงบประมาณต่างอ้างความยากจนเชิงโครงสร้างและระบบเศรษฐกิจ ทำให้ทำงานไม่ตรงจุดโดยทั่วไปกลุ่มคนต่างๆ ทั้งรัฐบาล นักวิชาการ NGO และผู้นำชุมชนมักพูดรวมๆ ในเรื่องความยากจนมากกว่าลงลึกถึงคนจน หากมีการแยกแยะและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน น่าจะทำให้การแก้ไขปัญหาหรือลดปัญหาคนจนได้ ส่วนความยากจนทางโครงสร้างมาจากทรัพยากรกระจุกตัวอยู่กับคนที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง อาจารย์ใจ อึ้งภากรณ์ ประมาณว่าคน 1 % ครอบครองอำนาจและทรัพยากรถึง 30 % และมีแนวโน้มสูงถึง 60 % ระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาทุนนิยมโลกและกระแส

เสรีนิยมจะสร้างให้ความยากจนเพิ่มทวีคูณ กฎหมายที่เอื้อให้นายทุน นักการเมือง ครอบครองทรัพยากรระบบบริหารจัดการ แผนงาน เงิน คน ขาดความเชื่อมโยง เชิงพื้นที่และไม่บูรณาการในการ แก้ไขปัญหาความยากจน ในส่วนความยากจน ยุทธศาสตร์ ทิศทาง และแผนการพัฒนา ต้องอยู่บนพื้นฐานศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ พัฒนาจากฐานรากให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เชื่อมโยง ชุมกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปรับโครงสร้างมาสู่เกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อสร้างมั่นคงทางอาหาร ลดรายจ่ายและพึ่งพาตนเอง จัดตั้งสถาบันการเงินท้องถิ่นระดับชุมชนในชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยม การบริโภคและการนิยมวัตถุยว่งกฎหมายภาษีทรัพย์สิน มรดกที่ดิน และการกระจายการถือครองที่ดิน สร้างระบบการบริหารจัดการน้ำ ป่า ชุมชนโดยคนในท้องถิ่น(มติชนรายวัน วันเสาร์ที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 หน้า 6)

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โครงการให้ความร่วมมือในการสนับสนุนทางการเงินแก่ SMEs ร่วมกับกองทุนเพื่อร่วมลงทุนในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Venture Capital Fund) เป็นความร่วมมือกับภาครัฐ เพื่อร่วมสนับสนุนลูกค้า SMEs ของธนาคารที่มีศักยภาพในเชิงพาณิชย์ให้มีโอกาสได้รับการสนับสนุนด้านการเงิน จากกองทุนเพื่อร่วมลงทุนในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Venture Capital Fund) หรือกองทุนรวม SMEs โดยมีบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมวรวรรณ จำกัด เป็นผู้จัดการกองทุน ซึ่งจะช่วยเหลือเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางการเงินและช่วยปรับปรุงอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Debt to Equity Ratio) ของกลุ่มลูกค้า SMEs ของธนาคาร (<http://www.gototf/FinancialStatement/TFB2001/Thai.pdf>)

1.1.3 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

จากรายงานผลประจำปี 2544 ของธนาคารกสิกรไทย (<http://www.gototfb.com/pdf/FinancialStatement/TFB2001/Thai.pdf>) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน ดังนี้คือจากสภาพเศรษฐกิจที่ถดถอยและขยายตัวของสินเชื่อในอัตราที่ลดลง ได้ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งต้องพยายามปรับตัวโดยหันมาให้ความสำคัญกับกลุ่มลูกค้าผู้บริโภครายย่อยมากขึ้น เนื่องจากเล็งเห็นว่าเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการเติบโต ทำให้การแข่งขันในกลุ่มนี้มีมากขึ้น ธนาคารพาณิชย์หลายแห่งได้พยายามพัฒนาบริการและผลิตภัณฑ์ทางการเงินรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอของลูกค้า ตลอดจน พยายาม สร้างความพึงพอใจอัน

สูงสุดแก่ลูกค้า สำหรับธนาคารกสิกรไทย ในฐานะที่เป็นหนึ่งในสถาบันการเงินชั้นนำของประเทศไทย ที่มุ่งมั่นพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ในรอบปีที่ผ่านมาธนาคารได้มีการนำรูปแบบการบริการใหม่ๆ การพัฒนาเทคโนโลยี และการบริหารจัดการ สายงานวิสาหกิจ ที่ดูแลกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการและการขายเพื่อสร้างประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินธุรกิจของธนาคาร โดยกำหนดจากมุมมองด้านความต้องการ ความพึงพอใจในการใช้บริการ โดยมีการจัดกลุ่มลูกค้าของธนาคารจากพฤติกรรมการใช้บริการ รายได้ และความต้องการของลูกค้า เพื่อการปรับปรุง รูปแบบการให้บริการและรูปแบบสาขาให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละกลุ่มลูกค้าต่อไป นอกจากนี้ ธนาคารยังได้จัดทีมขายตรงให้สอดคล้องกับลักษณะของทุกกลุ่มลูกค้า การปรับรูปแบบบริการนี้จะอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าได้อย่างเต็มที่

1.1.4 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

การค้าระหว่างประเทศในช่วง มกราคม – มีนาคม 2545

การค้าโดยรวมมีมูลค่าลดลงจากช่วงเดียวกันของปี 2544 โดยจำแนกเป็นการส่งออกและนำเข้าลดลงทำให้ดุลการค้าเกินดุลเพิ่มขึ้นอีกเท่าตัว การส่งออกเพิ่มขึ้นในหมวดสินค้า อุตสาหกรรมเกษตร โดยเป็นการเพิ่มขึ้นของสินค้า อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป น้ำตาลทรายและผลิตภัณฑ์ยาง ผลไม้กระป๋องและแปรรูป เป็นต้น ส่วนหมวดสินค้าอุตสาหกรรม สินค้าเกษตรกรรม สินค้าแร่และเชื้อเพลิงลดลงจนสินค้าอื่นๆ ส่งออกลดลงตามลำดับ การส่งออกไปตลาดสำคัญเพิ่มขึ้นในตลาดอาเซียนและในจีนเพิ่มขึ้น ขณะที่ส่งออกไปตลาดสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ลดลงตามลำดับ การนำเข้าในหมวดสินค้าสำคัญลดลงทุกหมวด กล่าวคือ สินค้าทุนลดลง ขณะที่มีการนำเข้าสินค้าอื่นๆ เพิ่มขึ้นกว่า 2 เท่าตัว การนำเข้าจากแหล่งนำเข้าสำคัญที่เพิ่มขึ้นได้แก่ อาเซียน และจีนขณะที่การนำเข้าจากญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรปลดลงตามลำดับ

สำหรับดุลการค้าในช่วงมกราคม-มีนาคม 2545 ไทยเกินดุลโดยเกินดุลการค้ากับสหรัฐอเมริกา อาเซียน และสหภาพยุโรป ส่วนญี่ปุ่นและจีน ไทยเป็นฝ่ายขาดดุลการค้า (ทัศนโลก หันเศรษฐกิจ ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 : พฤษภาคม 2545; หน้า 10)

1.1.5 ความเป็นอยู่ และโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน

ข้อมูลคนงานที่กู้เงินไปจากธนาคารประชาชนหรือธนาคารออมสิน จำนวน 341,000 ราย รวมเป็นเงิน 5,011 ล้านบาท ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีการเปิดเผยผลสรุปว่ามีคนงานที่ถึงเวลาแล้วยังไม่เอาเงินมาใช้หนี้เพียง 6,351 ราย หรือ 1.86 % ขณะที่วิกฤติเศรษฐกิจไทยที่ฟองสบู่แตก มีปัญหา

จากบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ธุรกิจขนาดใหญ่ อันเป็นกลุ่มคนที่มีฐานะร่ำรวย และกลายเป็นหนี้ที่ไม่อาจชำระคืนได้ จนกลายเป็นภาระหนี้สินของประเทศ ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นว่าคนยิ่งรวย ยิ่งเรียนสูง ยังมีโอกาสที่จะกอบโกยได้มากกว่าคนที่เรียนน้อยและมีโอกาสในชีวิตไม่มากนัก แต่การที่รัฐบาล ฯพณฯ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ถือโอกาสโฆษณาว่ารัฐบาลได้ช่วยเหลือคนจนแล้วน่าจะยังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงนัก คนจนที่สามารถกู้เงินจากธนาคารออมสินได้นอกจากต้องฝากเงินในบัญชีแล้ว ยังต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปีอีก ซึ่งแปลตรงๆ ว่ากู้เงินไป 15,000 บาท เสียดอกเบี้ยให้ธนาคารอีก 1,800 บาท อัตราดอกเบี้ยที่เป็นโหดร้าย ค่าใช้จ่ายเงินเดือน โบนัส พนักงาน ค่าสำนักงาน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าใช้จ่ายิปาณะของธนาคาร โดยปกติอยู่ที่อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 กรณีธนาคารออมสินอาจเพิ่มอัตราได้อีกเป็นค่าการวิเคราะห์ความเป็นไปได้รายบุคคลก่อนให้กู้ และการติดตามเร่งรัดหนี้แบบถึงกันครัวซึ่งก็ไม่น่าเกินอีก 3 % รวมแล้วดอกเบี้ยน่าจะอยู่ที่ร้อยละ 6 ต่อปี แต่ที่ธนาคารกำไรมากเมื่อเอาไปหักลบกลบหนี้ที่ยังเก็บไม่ได้ก็ยังมีกำไรเหลือเพื่อ เรื่องนี้ธนาคารออมสินอาจถือโอกาสชี้แจงรายละเอียดค่าใช้จ่ายและอัตราดอกเบี้ยเพื่อเรียนรู้ร่วมกันในสังคม ตัวเลขดอกเบี้ยก็พบว่า คนจนช่วยสร้างธนาคารและช่วยรัฐบาลมากกว่า ซึ่งเป็นเช่นคำกล่าวที่ว่า “ คนจนทำให้คนรวยๆ ขึ้น “ ดังที่มีคนจนเป็นคนค้ายาเสพติด จัดห้องส้วม ทำครัว เด็กเสิร์ฟ แกดดี้ ฯลฯ ให้กับคนรวยในที่ดินของตัวเองที่ขายเอาเงินชั่วคราวไปใช้จ่ายหมดแล้ว ดังนั้นการที่รัฐบาลคุยโตว่าโครงการนี้สำเร็จคือยิ่ง จึงเป็นแค่การเล่นกับตัวเลขเชิงปริมาณ ในเชิงคุณภาพคงต้องถามกันว่า ชีวิตของคนจน 3 แสนกว่าคน มีอะไรดีขึ้นบ้าง หรือกลับมากู้เงินเสียดอกเบี้ยร้อยละ 12 อีกรอบหนึ่ง ถือว่าประเทศไทยยังคงจนจริงหรือ (มติชนรายวัน วันเสาร์ที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 หน้า 6)

1.1.6 ฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่นชนบท

การพัฒนาชนบทไทยที่แล้มาแล้วและเป็นอยู่ในปัจจุบัน เน้นหนักในเรื่องการปูพื้นฐานโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีได้ช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกร ส่วนใหญ่ที่มีที่ทำกินไม่เพียงพอ นอกจากนี้โครงการของหน่วยราชการที่จะเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เป็นการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ จากประสบการณ์ที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ยากจนไม่ได้รับความช่วยเหลือ ปัญหา และสาเหตุของความยากจนในชนบทที่เห็นว่า เป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับครอบครัวยากจนในชนบทที่ไม่อาจจะเพิ่มรายได้ของตนเองได้ ได้ออกไปขายแรงงานประเภทลูกจ้างในกรุงเทพมหานคร ทำให้ในชนบทส่วนใหญ่จะมีแต่ผู้สูงอายุและเด็กที่อาศัยอยู่เท่านั้น (ธีวช มกรพงษ์ ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทไทย,2537

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านชัยไม้ล้ม

ในอดีต บ้านชัยไม้ล้ม มีชื่อว่าบ้านลำพญากลาง หมู่ที่ 12 ต. จันทึก อ.ปากช่อง จ. นครราชสีมา แต่เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่ ประกอบกับสภาพภูมิศาสตร์ ที่แตกต่างกัน ของคุ้มในหมู่บ้านคือ อยู่คนละฝั่งของถนนระหว่างทิศตะวันตกกับทิศตะวันออกของถนนสายปากช่อง-ท่าพล ชาวบ้านจึงได้มีการแบ่งแยกการปกครอง บุคคลกลุ่มแรกที่แยกตัวออกมา โดยการนำของผู้ใหญ่ทอง สุพรรณเกษย์ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก จัดก่อตั้งเป็นหมู่บ้านบ้านใหม่ในปี พ.ศ. 2500 ใช้ชื่อว่า บ้านชัยไม้ล้ม ปัจจุบันปี 2544 รวมอายุการจัดตั้งหมู่บ้านได้ 44 ปี ผู้ใหญ่บ้านชื่อนายพรเทพ มุ่งปิ่นกลาง เป็นผู้นำหมู่บ้าน

ซึ่งแสดงเหตุการณ์เป็นตารางเรียงตามปี พ.ศ. ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์หมู่บ้านชัยไม้ล้ม

ปี พ.ศ.	เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
2500	แยกตัวออกจากบ้าน ลำพญากลาง
2530	เริ่มมีถนนลาดยางตัดผ่านหมู่บ้าน
2530	มีไฟฟ้าใช้
2543	เริ่มมีประปาใช้ในหมู่บ้าน
2544	มีประชากรที่อยู่จริงในหมู่บ้าน ประมาณ 83 ครัวเรือน มีบ้าน 78 หลังคาเรือน ประชากรทั้งหมด 451 คน เป็นผู้ชาย 234 เป็นผู้หญิง 217 คน

ที่มา: บร.1 เดือน ธันวาคม 2544

1.2.2 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติปัจจุบัน

การตั้งถิ่นฐาน

กลุ่มหมู่บ้านชัยไม้ล้ม มีการตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กระจายกันทั่วไป ตามเครือข่ายติและเขตที่ทำกิน ซึ่งได้แบ่งเป็น 4 กลุ่มหรือ 4 คุ้ม คือ คุ้มหน้าวัดคลองลึก คุ้มตะวันออก คุ้มตะวันตก คุ้มเหนือ

ทำเลที่ตั้ง

เดิมอาณาบริเวณพื้นที่บ้านซำไม้ล้มเป็นป่าดงดิบที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก มีคลองไหลผ่าน 2 สาย เรียกว่าคลองลึกและคลองเขต มีน้ำไหลผ่านตลอดปีอยู่ชาวบ้านใช้เป็นทั้งน้ำดื่มกิน และใช้สอยอุปโภค บริโภค อย่างเพียงพอและอุดมสมบูรณ์ (จปฐ. บ้านซำไม้ล้ม 2544)

อาณาเขตติดต่อ

หมู่บ้านซำไม้ล้มเป็นหมู่บ้านที่อยู่เขตป่าเสื่อมโทรม ปัจจุบันรัฐได้จัดสรรให้เป็นที่ดินทำกิน มีอาณาเขตติดต่อของหมู่บ้าน (จปฐ. บ้านซำไม้ล้ม 2544) คือ

ทิศเหนือ	ติดกับ	ต. ลำพญากลาง	อ. มวกเหล็ก	จ. สระบุรี
ทิศตะวันออก	ติดกับ	หมู่ 6	บ้านหนองไข่น้ำ	
ทิศตะวันตก	ติดกับ	หมู่ 7	บ้านสายชนวน	
ทิศใต้	ติดกับ	หมู่ 17	บ้านซำไม้ล้มเหนือ	

สภาพที่ดิน

ในพื้นที่แห่งนี้มีสภาพดินเป็นดินดำ ร่วน อุ่มน้ำไม่ดินัก แต่ความชุ่มชื้นมีสูง สังเกตได้จากสภาพดินที่ไม่มีแห้งถึงขั้นแตกกระแหง แม้จะเป็นฤดูแล้ง แต่ปัจจุบันความชื้นในบรรยากาศไม่มีบวกกับป่าไม้ไม่มีอุ่มน้ำ ดินจึงขาดความอุดมสมบูรณ์ หลังฝนตกหน้าดินจะแห้งเร็วมากหากฝนไม่ตกหนักจริง ๆ จะไม่มีน้ำขังให้เห็น ดังนั้นปัจจุบันการปลูกพืชจึงต้องอาศัยน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ในฤดูแล้ง หรือฤดูฝนในบางช่วง

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

ปัจจุบันในพื้นที่หมู่บ้านซำไม้ล้มไม่มีป่าไม้เหลืออยู่ คงเหลือแต่สภาพป่าเสื่อมโทรม เนื่องจากการที่ประชาชนบุกรุกเป็นพื้นที่ทำการเกษตรและที่อยู่อาศัย (จปฐ. บ้านซำไม้ล้ม 2544)

พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดประมาณ	790	ไร่
พื้นที่ทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ประมาณ	610	ไร่
พื้นที่ทำสวนผลไม้และอยู่อาศัยประมาณ	180	ไร่

แหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้าน

ในอดีตลำน้ำที่ไหลผ่านหมู่บ้านซำไม้ล้มมีต้นกำเนิดสายน้ำจากบนภูเขา ซึ่งมีป่าต้นน้ำ ป่าไม้มากมายลำน้ำสายนี้จึงไม่เคยขาดแคลนมีใช้กันอย่างพอเพียงทั้งใช้อาบ ดื่มกิน และประโยชน์

อื่น ๆ ต่อมาเมื่อป่าไม้เริ่มหมดลง ลำน้ำสายนี้ก็เริ่มขาดแคลนมากขึ้น ปัจจุบันมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน ดังนั้นจึงได้มีการจัดหาแหล่งน้ำขึ้นมาทดแทน โดยการสร้างเป็นระบบน้ำประปา มาใช้ซึ่งเป็นทรัพย์สินสมบัติส่วนรวม สร้างขึ้นเมื่อปี 2543 จึงเป็นการบรรเทาปัญหาไปได้บ้าง แต่ก็ประสบกับปัญหาฝนแล้งไม่มีน้ำเพียงพอที่จะใช้รดพืชผักการเกษตรของตนเอง ซึ่งได้มีโครงการขุดบ่อขนาด 1 ไร่ เป็นงบประมาณส่วนราชการมาให้ความช่วยเหลือในปี 2545 ซึ่งก่อนหน้านั้นประชาชนบางส่วนก็ได้ขุดขึ้นเองโดยใช้งบประมาณส่วนตัวเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในคราวจำเป็น

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน (แหล่ง)		การใช้น้ำ	
	ของส่วนรวม	ของส่วนตัว	ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อบาดาล	3		3	
คลอง	2		2	
บ่อ	1	5	6	

ที่มา: บร.1 และจากการสังเกต

การขยายตัวของประชากร

จะดูจากช่วงอายุของประชากรในหมู่บ้าน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงช่วงอายุของประชากรบ้านชัยไม้ล้ม

ช่วงอายุ	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1 วัน – 3 ปีเต็ม	11	2.43
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	24	5.32
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	45	9.97
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	43	9.53
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	33	7.31
18 ปี 1 วัน – 50ปีเต็ม	255	56.54
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	22	4.87
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	19	4.21
	รวม 451	100

ที่มา: ข้อมูลสถิติอนามัยประจำตำบล(บ้านชัยไม้ล้มปี พ. ศ.2544)

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่าช่วงอายุของประชากรที่มากที่สุดคือประชากรวัย 18 ปี – 50 ปี มีจำนวนทั้งหมด 255 คน คิดเป็นร้อยละ 56.54 ของจำนวนประชากรทั้งหมด จาก 451 คน

สุขภาพอนามัย

1. อสม. ประจำหมู่บ้านชัยไม้ล้ม
2. สถานีอนามัยประจำตำบล (บ้านหนองไข่น้ำ หมู่ 6)
3. คลินิก หรือโรงพยาบาลในตัวอำเภอ

โดยประชากรในหมู่บ้านชัยไม้ล้มจะใช้บริการทางด้านสุขภาพที่สถานีอนามัยประจำตำบล(บ้านหนองไข่น้ำ) ร่วมกับหมู่บ้านใกล้เคียงเพราะเป็นสถานีอนามัยประจำตำบล ซึ่งประชากรในหมู่บ้านจะไม่ค่อยมีโรคภัยไข้เจ็บเพราะมีสถานที่บริการทางสุขภาพอนามัยไม่ห่างไกลจากหมู่บ้านจึงทำให้มีการรักษาได้อย่างทันท่วงที และหากได้รับบาดเจ็บที่รุนแรงมากก็จะไปโรงพยาบาลประจำอำเภอ ซึ่งการคมนาคมการเดินทางก็สะดวก รวดเร็ว

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้านชัยไม้ล้ม

ตารางแสดง การประกอบอาชีพของประชาชนหมู่บ้านชัยไม้ล้ม มีดังนี้
ตารางที่ 6 แสดงรายได้ของประชาชนโดยภาพรวมของอาชีพในหมู่บ้านชัยไม้ล้ม

ประกอบอาชีพ	จำนวนครัวเรือน	รายได้เฉลี่ยต่อปีต่อครัวเรือน(บาท)	รายเฉลี่ยร้อยละ
ทำไร่ทำสวน	10	50,000	23.14
เลี้ยงวัวนม	18	60,000	27.78
ค้าขาย	6	45,000	20.83
รับจ้าง	6	36,000	16.67
สุกร ไข่ อื่นๆ	17	25,000	11.57
รวม	57	216,000	100

ที่มา: จปฐ บ้านชัยไม้ล้ม 2544

จากตารางที่ 6 จะเห็นว่าอาชีพหลักของคนในหมู่บ้านนี้คืออาชีพเลี้ยงโคนม มีสมาชิกจำนวน 18 ราย มีรายได้ 60,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 27.78 ของรายได้รวมทั้งหมดของประชากรในหมู่บ้านชัยไม้ล้ม ซึ่งเป็นอาชีพที่ทำรายได้สูงสุดเทียบในหมู่บ้าน

ตารางที่ 7 แสดงรายได้โดยประมาณของแต่ละครอบครัว

รายได้ต่อปี(บาท)	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
20,001 – 30,000	8	17.77
30,001 – 50,000	17	37.77
50,001 – 100,000	20	44.44
รวม	45	100

ที่มา: บร.11 เดือน พฤษภาคม 2545

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่าประชากรในหมู่บ้านชัยไม้ล้ม 20 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 44.44 ของจำนวน 45 ครอบครัวส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณ 50,000-100,000 บาท ต่อปี

ตารางที่ 8 แสดงหนี้สิน 2 ระบบของประชากรในหมู่บ้านชัยไม้ล้ม

จำนวนเงิน (บาท)	หนี้สินนายทุน นอกระบบ(57 ราย)	หนี้สินสหกรณ์ และธกส.(57 ราย)
5,000-10,000	3	-
10,001-30,000	10	10
30,001-50,000	12	9
50,001-100,000	12	20
100,001 ขึ้นไป	20	15
รวม	57	54
ร้อยละ(ราย)	100	94.44

ที่มา: บร.1 เดือนธันวาคม 2544

จากตารางที่ 8 อธิบายได้ว่า ประชากรบ้านชัยไม้ล้มมีหนี้สินนอกระบบมากที่สุดคือ 57 รายคิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนประชากร 57 ราย และมีจำนวน 20 รายที่มียอดการเป็นหนี้สินที่มากถึง 100,001 บาทขึ้นไป ส่วนยอดการเป็นหนี้ในระบบคือ 54 รายคิดเป็นร้อยละ 94.44 ของจำนวนประชากร 57 รายและมีจำนวน 20 ราย ที่มียอดการเป็นหนี้ในระบบ 50,000-100,000 บาท ถือว่าหนี้สินนอกระบบและในระบบของประชากรหมู่บ้านชัยไม้ล้มใกล้เคียงกัน

1.2.4 ด้านวัฒนธรรมของหมู่บ้านซำไม้ล้ม

ความเป็นอยู่ การดำรงชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านซำไม้ล้ม ส่วนใหญ่จะมีการติดต่อสมาคมกันในส่วนของกลุ่มบ้านตนเอง จะไม่ค่อยสนใจกันมากนักนอกจากจะมีกิจกรรมที่ทำหรือต้องให้ความร่วมมือกันเป็นส่วนรวมจึงจะมารวมกัน เพราะหมู่บ้านเดียวกันบ้านใกล้กันย่อมจะสนิทกันและจะเห็นแก่ผลประโยชน์แก่พวกพ้องของตนเป็นใหญ่

โรงเรียนและการศึกษา

ในการศึกษาในหมู่บ้านนี้ไม่มีโรงเรียนประจำในหมู่บ้าน นักเรียนระดับประถมศึกษาได้ไปเรียนที่โรงเรียนหนองไข่น้ำ ซึ่งเป็นหมู่บ้านใกล้เคียง ซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 9 ดังต่อไปนี้

ตาราง 9 แสดงจำนวนนักเรียนในหมู่บ้านซำไม้ล้ม ปีการศึกษา 2544

สถานที่เรียน ระดับการเรียน	โรงเรียนประจำ หมู่บ้าน(คน)	ศึกษาภายนอก หมู่บ้าน(คน)
อนุบาล 1	-	5
อนุบาล 2	-	5
ประถมศึกษา ปีที่ 1	-	4
ประถมศึกษา ปีที่ 2	-	4
ประถมศึกษา ปีที่ 3	-	-
ประถมศึกษา ปีที่ 4	-	-
ประถมศึกษา ปีที่ 5	-	6
ประถมศึกษา ปีที่ 6	-	4
ระดับมัธยม	-	12
สูงกว่ามัธยม	-	-
การศึกษานอกโรงเรียน	-	1

ที่มา : จปฐ บ้านซำไม้ล้ม 2544

วัดและประเพณี

ภายในหมู่บ้านซำไม้ล้มมีการทำบุญตามประเพณีแบบไทย ๆ ตามปกติ ซึ่งจะมีวัดเป็นศูนย์รวมเกือบทุก ๆ ด้านทั้งการประชุมชาวบ้าน การจัดงานประเพณีต่าง ๆ แต่หากวัดไม่เป็นศูนย์

กถางทางจิตใจก็ยากที่จะรวมกันเป็นหนึ่งเดียวได้เช่นกัน ดังนั้นควรจัดให้วัดเป็นสถานที่หนึ่งในการรวมทุกสิ่งทุกอย่างเข้าเป็นหนึ่งเดียวกัน หากมีวัดที่ดีก็จะเป็นการรักษาประเพณีต่าง ๆ ไว้ด้วย เพราะแต่ละประเพณีก็ต้องเกี่ยวข้องกับวัด ดังนั้น ถ้าต้องการรักษาประเพณีให้อยู่สืบทอดกันไปก็ควรเริ่มที่วัดก่อนวัดดีก็มีประเพณีตามมาเอง และประเพณีที่มีอยู่แล้วแต่กำลังจะสูญหายไปก็จะได้กลับคืนมาด้วย

ลักษณะความเข้มแข็ง

ในหมู่บ้านซำไม้ล้มด้านความสามัคคีซึ่งจะมีความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจกันเพียงปัญหาเล็กน้อย ภายในกลุ่ม กระทบในด้านต่าง ๆ จึงไม่มากนัก เมื่อใดมีการพูดคุยกันก็มีความเข้าใจกันดี ปัญหาด้านความสัมพันธ์ การให้ความร่วมมือกันที่เป็นส่วนรวมจะไม่มีปัญหามากนัก

ตารางที่ 10 แสดงตัวชี้วัดความเข้มแข็งภายในหมู่บ้านซำไม้ล้ม จำนวน 57 ราย

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ที่วัดได้	วัดได้จาก
1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	90 % ปานกลาง	จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม เป็นจำนวน 2 ใน 3 ของจำนวนทั้งหมด ในการเรียกประชุม
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	80% ปานกลาง	มีการชำระเงินฝากสัจจะออมทรัพย์ ชำกว่ากำหนดไม่เกิน 5 วัน
3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี	87% ปานกลาง	ประชาชนจะเลือกผู้นำที่มีความสามารถก่อน
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	71% มาก	มีการรวมกันก่อตั้งกลุ่มต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือด้านการเงินมากกว่า 3 กลุ่ม มี <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มออมทรัพย์ผู้เลี้ยงโคนม - กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต - กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ - กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน
		<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มให้กู้เงินสงเคราะห์ฉุกเฉิน - กลุ่มให้กู้เงินแสน - กลุ่มกองทุนเงินล้าน

5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม	69% ใช่	ประชากรให้ความสนใจเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	76% เท่าเดิม	มีจำนวนครอบครัวที่เท่าเดิมจากปีก่อนและแต่ละครอบครัวก็มีอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้
7. ครอบครัวในชุมชนมีความรักใคร่ปรองดองกัน	75% เท่าเดิม	จำนวนคู่สมรสที่อยู่ร่วมกันไม่มีการหย่าร้างกันมีจำนวนเท่าเดิม
8. ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน	80% เพิ่มขึ้น	มีจำนวนกลุ่มองค์กรที่เพิ่มขึ้น จาก 5 เป็น 7 กลุ่ม
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำโดยการเสวนา	85% ปานกลาง	มีการนัดประชุมเดือนละ 1 ครั้ง
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก คนชรา คนพิการ และคนด้อยโอกาส	85% เท่าเดิม	จำนวนผู้คนเหล่านี้มีจำนวนเท่าเดิมจึงให้การช่วยเหลือเท่าเดิม
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	96% ใช่	ชาวบ้านส่วนใหญ่เมื่อมีเรื่องเดือดร้อนจะไปหาผู้นำ(ผู้ใหญ่บ้าน)ก่อน
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชน โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน	87% ใช่	สมาชิกในหมู่บ้านจะมีการปรึกษารื้อกันโดยเข้าร่วมประชุมในแต่ละครั้ง ในจำนวน 2 ใน 3 ของครัวเรือน

ที่มา : บร. 2 เดือนกรกฎาคม 2545

จากข้อมูลแบบสำรวจ ตารางที่ 10 แสดงความเข้มแข็งของหมู่บ้านจากข้อ 1-12 มีคำตอบของสมาชิกที่สำรวจ 57 รายพบว่ามากกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนประชากรมีความคิดเห็นในเรื่องของความเข้มแข็งในระดับ ปานกลาง, เท่าเดิมและแสดงความคิดเห็นว่าใช่

ตอนที่ 2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ โดยภาพรวม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 หน่วยระบบ มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเกิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้าน พบว่า ชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลเป็นส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าเป็นเงินที่ทางรัฐบาลให้กู้เพื่อมาช่วยเหลือคนจนหรือกู้เพื่อมาพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น และในส่วนน้อยก็ไม่เข้าใจเกี่ยวกับนโยบายว่าให้เงินมาเพื่ออะไร สำคัญอย่างไร ซึ่งระยะเวลาต่อมาภายหลังก็เข้าใจกันดีแสดงได้ดังตารางที่ 11 ดังนี้

ตารางที่ 11 แสดงระดับความเข้าใจของประชากรที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่

ความเข้าใจ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
เป็นเงินทุนให้กู้ยืมใช้กันหมุนเวียนในหมู่บ้าน	2	5
เป็นแหล่งเงินทุนให้กู้ยืมหมุนเวียนใช้กันในหมู่บ้าน เพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น	23	57.50
รวมทั้งข้อ 1 และข้อ 2 โดยประชาชนในหมู่บ้านต้องสามัคคีกันจึงจะทำให้เงินกองทุนนี้มีมากขึ้น	15	37.50
รวม	40	100

ที่มา: บร. 3 ช่วงเดือนกรกฎาคม 2545

2. เงิน 1 ล้านบาท เมื่อโอนเข้ากองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่แล้วชาวบ้านมีความเข้าใจและรู้สึกดีเกี่ยวกับเงิน 1 ล้านบาท และมีการดำเนินการให้มีการปล่อยกู้

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จากการศึกษาข้อมูลของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ฉบับใหม่ จำนวน 15 คนทำให้ทราบข้อมูลและประวัติส่วนตัวของคณะกรรมการดังตารางที่ 12 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 12 แสดงประวัติของคณะกรรมการกองทุน

ตำแหน่ง	ชื่อ-นามสกุล	อายุ (ปี)	การ ศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อ ปี (บาท)	ประสบการณ์/ความ สามารถพิเศษ
1.ประธาน	นายพรเทพ มุ่งป็นกลาง	37	ม.ศ. 5	เลี้ยงโคนม	80,000	ผู้เข้าร่วมอบรมคณะกรรมการอำเภอ
2.รองประธาน	นายเลียง โพธิ์สาร	59	ป.4	เกษตรกรรม	60,000	กรรมการบริหาร ประปาหมู่บ้าน
3.เลขานุการ	นายไพฑูย์ อ่ำพันธ์	39	ป.4	เลี้ยงโคนม	25,000	ที่ปรึกษากลุ่ม ออมทรัพย์
4. เกรียนุฎิก	นางกัลยา เขียวมา	39	ป.ว.ช.	เลี้ยงโคนม	25,000	พนักงานบัญชีบริษัท
5. ประชาสัมพันธ์	นางประไพ แสงเวช	44	ป.4	เลี้ยงโคนม	25,000	ประธารประชาคม
6. กรรมการส่งเสริมอาชีพ	นางปราศรัย รอดวินิจ	33	ป.6	เลี้ยงโคนม	26,000	-
7. กรรมการส่งเสริมอาชีพ	นายแก้ว ระไวกลาง	28	ป.6	เลี้ยงโคนม	34,000	-
8. กรรมการเร่งรัดหนี้สิน	นายไพฑูย์ มุ่งป็นกลาง	34	ม.6	เลี้ยงโคนม	80,000	อ.บ.ค.
9. กรรมการเร่งรัดหนี้สิน	นายจำลอง คำนกลาง	32	ป.6	เลี้ยงโคนม	50,000	ผู้ช่วย
10. กรรมการเร่งรัดหนี้สิน	นายชนะศักดิ์ จงแดงกลาง	44	ป.4	รับจ้าง	25,000	-
11. กรรมการฝ่ายการตลาด	นายจรัสวัฒน์ ทรานเหนือ	32	ป.ว.ศ.	เลี้ยงโคนม	60,000	-
12. กรรมการฝ่ายการตลาด	นางมณฑล มุ่งป็นกลาง	32	ป.6	เลี้ยงโคนม	100,000	-
13. กรรมการฝ่ายตรวจสอบ	นายสุกชัย ศรีรัมย์	37	ป.6	เลี้ยงโคนม	100,000	-
14. กรรมการฝ่ายตรวจสอบ	นางจิตาพร อ่อนแสง	31	ป.6	เลี้ยงโคนม	100,00	อ.บ.ค.
15. กรรมการฝ่ายตรวจสอบ	นายอ้อด ศรีรัมย์	47	ป.4	ค้าขาย	47,000	-

ที่มา: หนังสือกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้ม 2544

4. การประชาสัมพันธ์ จากการสอบถามประธานกองทุนและสมาชิกกองทุนพบว่า การประชาสัมพันธ์ข่าวเกี่ยวกับการกู้เงิน และข่าวอื่น ๆ ในหมู่บ้านมาจากการประกาศของผู้ใหญ่บ้าน และการติดประกาศข้อมูลที่ศูนย์ข่าวสารศาลาประจำบ้าน

5. การเตรียมความพร้อม / สร้างความเข้าใจแก่คณะกรรมการกองทุน จากการสอบถามประธานกองทุนพบว่า การเตรียมความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ คือได้รับคำชี้แจงและการสร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุนจากคณะกรรมการอำเภอ และการสอบถามเพื่อนบ้านใกล้เคียง

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

การจัดทำระเบียบกองทุน

ขบวนการการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านชัยไม้ล้ม มีการจัดประชุม หรือเสวนาและการศึกษาจากคณะกรรมการอำเภอ มีขบวนการดังนี้ (กองทุนหมู่บ้านชัยไม้ล้ม 2544)

- วันที่ 1 กรกฎาคม 2544 กำหนดวัตถุประสงค์
- วันที่ 1 กรกฎาคม 2544 กำหนดคุณสมบัติสมาชิก
- วันที่ 1 กรกฎาคม 2544 กำหนดลักษณะโครงการ
- วันที่ 17 กรกฎาคม 2544 กำหนดวงเงินกู้
- วันที่ 17 กรกฎาคม 2544 กำหนดมาตรการ การชำระเงิน
- วันที่ 17 กรกฎาคม 2544 กำหนดอัตราดอกเบี้ย
- วันที่ 17 กรกฎาคม 2544 จัดตั้งคณะกรรมการ
- วันที่ 20 กรกฎาคม 2544 กำหนดวาระการทำงานของคณะกรรมการ

การจัดทำเอกสารขึ้นทะเบียน

จากการสอบถามการทำเอกสารขึ้นทะเบียนของกองทุนหมู่บ้านชัยไม้ล้ม จากประธานกองทุนได้ข้อมูลว่า เอกสารในการขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน ในหมู่บ้านกลุ่มแรกของตำบลจันทิภที่ ได้จัดตั้งกองทุนและได้รับอนุมัติเงินกู้ คณะกรรมการอำเภอปากช่องเป็นผู้จัดทำให้

ระบบบัญชีกองทุน

จากการสอบถาม มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหญิง จำนวน 1 ราย ชื่อ นางกัลยา เขียวมา ดำเนินการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ป.ว.ช.) มีอาชีพ เป็นพนักงานบัญชีบริษัทแห่งหนึ่งเป็นผู้มีความสามารถในการจัดทำบัญชี ซึ่งคาดว่าจะเป็นผู้จัดทำระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

ได้และจากแบบสอบถาม (บร.4) มีบุคคลที่มีความเข้าใจเพียงพอในการจัดทำบัญชีกองทุนร้อยละ 73.4 คน มีความเข้าใจในระบบบัญชีกองทุน สามารถทำบัญชีกองทุนได้ดังแสดงไว้ในตารางที่ 13 ดังนี้

ตารางที่ 13 ความเข้าใจในการทำบัญชีของคณะกรรมการกองทุน

ความเข้าใจ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพียงพอ	10	73.4
ไม่เพียงพอ	5	33.3
รวม	15	100

กิจการที่เกี่ยวกับสมาชิกกองทุน

จากการสอบถามและศึกษาจากหนังสือกองทุนหมู่บ้านฉบับไม่ลืมหืมว่า

1. วันที่ 1 กรกฎาคม 2544 คุณสมบัติของสมาชิกกองทุนในหมู่บ้านฉบับไม่ลืมหืม เป็นไปตามข้อกำหนดของระเบียบกองทุนทุกประการ
2. วันที่ 1 กรกฎาคม 2544 การรับสมัครสมาชิก ชาวบ้านให้ความสนใจในการรับสมัคร และได้จัดทำกรรับสมัครอย่างเรียบร้อยดีมีผู้สมัครเป็นสมาชิกเป็นจำนวนมากและเป็นไปตามที่รัฐบาลกำหนดไว้
3. การฟื้นฟูสภาพ ยังไม่มีสิทธิรายใดที่ฟื้นฟูสภาพการเป็นสมาชิก ตามระเบียบของกองทุน
4. ประเภทของสมาชิก สมาชิกในกองทุนหมู่บ้านมีสมาชิก 2 ประเภท คือ การกู้เงินกองทุน และฝากเงินตั้งจะออมทรัพย์
4. การทำทะเบียนสมาชิก มีการทำทะเบียนโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยเก็บไว้เป็นหลักฐานเอกสารเก็บไว้กับประธานกองทุน

กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

1. ขั้นตอนการขอกู้ วันที่ 1 กันยายน 2544 ได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่คณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้านลงมติ และถูกต้องตามระเบียบ
2. การเสนอโครงการขอกู้ วันที่ 7 กันยายน 2544 ประชาชนไม่ค่อยเข้าใจ เมื่อได้มีการชี้แจงแนะนำก็เข้าใจกันดี
3. การคัดเลือกผู้กู้ วันที่ 7 กันยายน 2544 ได้คัดเลือกผู้กู้ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร โดยพิจารณาจากคุณสมบัติ โครงการที่ขอกู้ ความสามารถของบุคคลค่าประกัน
4. การโอนเงินให้กู้ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2544 เมื่อคณะกรรมการอนุมัติกู้แล้วก็จะโอน

เงินให้สมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน 57 ราย

5. การรับชำระหนี้ ยังไม่มีการชำระหนี้เพราะระยะเวลาที่กู้ยังไม่ครบกำหนดระยะเวลาการชำระหนี้เงินกู้

การส่งเสริมให้เงินกู้

1. การแนะนำวิธีการธุรกิจ ในหมู่บ้านยังไม่มีคำแนะนำวิธีทำธุรกิจแก่ประชาชนไม่ค่อยสนใจเพราะเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองว่าสามารถทำได้คืออยู่แล้ว
2. การช่วยเหลือตลาด ในหมู่บ้านยังไม่มี การช่วยการตลาดรองรับในธุรกิจ เพราะส่วนใหญ่มีอาชีพการเลี้ยง โคนม ก็มีศูนย์รับนำนมดิบที่สามารถเป็นสมาชิกและส่งนํ้านมได้ตลอด

การตรวจสอบการใช้เงินกู้

มีการตรวจสอบการใช้เงินกู้ของสมาชิกเพราะสมาชิกบางรายนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์แต่ส่วนใหญ่นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้

การจัดทำรายการและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

มีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานแล้วโดยการเขียนติดป้ายประกาศไว้ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน

การจัดสรรประโยชน์

กองทุนหมู่บ้านชัยไม้ล้ม ได้กำหนดไว้ในระเบียบไว้แล้วว่าจะจัดสรรอย่างไร แต่ในขณะนี้ยังไม่มีการจัดสรรผลประโยชน์ เพราะไม่ครบกำหนด 1 ปี ยังไม่สามารถจัดสรรผลประโยชน์ได้ แต่คาดว่ามีการจัดสรรผลประโยชน์ที่มีความยุติธรรม

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน

1. ผลโดยตรง (Immediate Result)

1.1 จำนวนผู้กู้ จากการสอบถามพบว่า มีสมาชิกขอกู้เป็นจำนวน 57 ราย และอีก 14 ราย จะทำการขอกู้เงินในรอบปีต่อไป

1.2 ยอดเงินให้กู้ จากการสอบถาม ยอดเงินให้กู้อยู่ในช่วงจำนวน 5,000- 20,000 บาท

1.3 จำนวนสมาชิกกองทุน จากการสอบถาม สมาชิกกองทุนมีจำนวนทั้งสิ้น 71 ราย

1.4 จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด ยังไม่สามารถสรุปจำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ เพราะยังไม่ครบกำหนดระยะเวลาในการกู้ยืม แต่จากข้อมูลตารางที่ 6, 7, 8 แสดงรายได้และหนี้สินต่อครอบครัวของสมาชิกกองทุน คาดว่าการชำระคืนเงินกู้ไม่น่าจะมีปัญหาแต่อย่างใด

1.5 ยอดเงินที่มีการชำระคืน ยังไม่สามารถสรุปยอดเงินที่มีการชำระคืนได้ เพราะยังไม่ครบกำหนดระยะเวลาในการกู้ยืม แต่จากข้อมูลตารางที่ 6, 7, 8 แสดงรายได้และหนี้สินของสมาชิกกองทุน คาดว่ายอดเงินที่ชำระคืนเงินกู้ไม่น่าจะมีปัญหาแต่อย่างใด

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

2.1 จำนวนผู้กู้ได้เงินกู้ จากการสอบถาม ผู้กู้ได้รับเงินกู้จำนวน 57 ราย

2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน จากการสอบถาม ทุนสะสมของหมู่บ้านมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยสมาชิกจะเข้ามาสะสมเป็นรายเดือนทุกรายๆละ 20 บาท และถือหุ้นรายปีละ 100 บาท

2.3 การขยายกิจการของผู้กู้ จากการสอบถามพบว่า ในการขยายกิจการของผู้กู้มีการขยายและส่งเสริมให้มีการเจริญเติบโตของกิจการ แต่บางรายไม่สามารถขยายได้ เนื่องจากมีจำนวนเงินและกำลังในการขยายไม่พอ

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

3.1 ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน จากการสอบถาม สมาชิกในหมู่บ้านมีความเข้าใจ และมีความรู้สึกที่ดีต่อกองทุน แต่ยังคงมีบางส่วนที่ไม่เข้าใจเกี่ยวกับการบริหารกองทุนของกรรมการ

ตารางที่ 11 แสดงระดับความเข้าใจของประชากรที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่

ความเข้าใจ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ไม่ทราบว่ากองทุนหมู่บ้านคืออะไร	2	5
เป็นแหล่งเงินทุนให้กู้ยืมหมุนเวียนใช้กันในหมู่บ้าน เพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น	23	57.50
กองทุนที่เกิดจากความสามัคคีในหมู่บ้าน เป็นเงินรัฐบาล ให้เฉพาะคนที่มีฐานะยากจนได้กู้ทำกิน	15	37.50
รวม	40	100

ที่มา: บร. 3 ช่วงเดือนกรกฎาคม 2545

จากตารางที่ 11 แสดงความเข้าใจ ของประชากรที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน จากการสำรวจสมาชิกกองทุน 40 ราย พบว่า 23 รายมีความเข้าใจว่าเงินกองทุนหมู่บ้านมีไว้เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กู้สำหรับประชาชนที่จะกู้เพื่อพัฒนาอาชีพให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3.2 เกิดเครือข่ายองค์การการเรียนรู้ จากการสอบถามพบว่า มีการเกิดเครือข่ายองค์การการเรียนรู้ แต่มีสมาชิกบางส่วนที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

3.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง จากการสอบถามพบว่า สมาชิกมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองได้ แต่บางรายยังต้องอาศัยจากเงินกู้

3.4 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน จากการสังเกตสอบถาม หมู่บ้านมีความเข้มแข็งสรุปได้เป็นตารางที่ 10 ดังนี้

ตารางที่ 10 แสดงตัวชี้วัดความเข้มแข็งภายในหมู่บ้านฉบับไม้ล้ม จำนวน 57 ราย

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ที่วัดได้	วัดได้จาก
13. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	90 % ปานกลาง	จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม เป็นจำนวน 2 ใน 3 ของจำนวนทั้งหมดในการเรียกประชุม
14. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	80% ปานกลาง	มีการชำระเงินฝากตั้งออมทรัพย์ช้ากว่ากำหนดไม่เกิน 5 วัน
15. ชุมชนยกย่องคนทำความดี	87% ปานกลาง	ประชาชนจะเลือกผู้นำที่มีความสามารถก่อน
16. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	71% มาก	มีการรวมกันก่อตั้งกลุ่มต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือด้านการเงินมากกว่า 3 กลุ่ม มี <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มออมทรัพย์ผู้เลี้ยงโคนม - กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต - กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ - กลุ่มฅาปนกิจหมู่บ้าน
		<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มให้กู้เงินสงเคราะห์ฉุกเฉิน - กลุ่มให้กู้เงินแสน - กลุ่มกองทุนเงินล้าน
17. สมาชิกในชุมชนมีโอภาสหาความรู้เพิ่ม	69%	ประชากรให้ความสนใจเกี่ยวกับข้อ

	ใช่	มูลข่าวสารต่าง ๆ
18. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	76% เท่าเดิม	มีจำนวนครอบครัวที่เท่าเดิมจากปีก่อนและแต่ละครอบครัวก็มีอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้
19. ครอบครัวในชุมชนมีความรักใคร่ปรองดองกัน	75% เท่าเดิม	จำนวนคู่สมรสที่อยู่ร่วมกันไม่มีการหย่าร้างกันมีจำนวนเท่าเดิม
20. ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน	80% เพิ่มขึ้น	มีจำนวนกลุ่มองค์กรที่เพิ่มขึ้น จาก 5 เป็น 7 กลุ่ม
21. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำโดยการเสวนา	85% ปานกลาง	มีการนัดประชุมเดือนละ 1 ครั้ง
22. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก คนชรา คนพิการ และคนด้อยโอกาส	85% เท่าเดิม	จำนวนผู้คนที่ช่วยเหลือเท่าเดิม จึงให้การช่วยเหลือเท่าเดิม
23. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	96% ใช่	ชาวบ้านส่วนใหญ่เมื่อมีเรื่องเดือดร้อนจะไปหาผู้นำ(ผู้ใหญ่บ้าน)ก่อน
24. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชน โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน	87% ใช่	สมาชิกในหมู่บ้านจะมีการปรึกษาหารือกัน โดยเข้าร่วมประชุมในแต่ละครั้ง ในจำนวน 2 ใน 3 ของครัวเรือน

ที่มา : บร. 2 เดือนกรกฎาคม 2545

จากข้อมูลแบบสำรวจ ตารางที่ 10 แสดงความเข้มแข็งของหมู่บ้านจากข้อ 1-12 มีคำตอบของสมาชิกที่สำรวจ 57 รายพบว่ามากกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนประชากรมีความคิดเห็นในเรื่องของความเข้มแข็งในระดับ ปานกลาง, เท่าเดิมและแสดงความคิดเห็นว่าใช่

ที่มา : บร. 2 เดือนกรกฎาคม 2545

เกณฑ์ที่ใช้วัด ผลต่ำกว่า 50 % = น้อย , ไม่ใช่ , น้อยกว่าเดิม

เกณฑ์ที่ใช้วัด ผล 50 % = ปานกลาง, เท่าเดิม

เกณฑ์ที่ใช้วัด ผลมากกว่า 50 % = มาก , ใช่ , เพิ่มขึ้น

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวเองหน่วยระบบ B

1. ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว ผู้ดูแลและครอบครัวส่วนใหญ่มีความรู้และความสามารถในการประกอบกิจการของตนเองได้ดี และมีบางส่วนที่ยังต้องมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเพิ่มเติม

2. ทรัพย์สินของผู้ดูแลและครอบครัว ผู้ดูแลส่วนใหญ่มีทรัพย์สินเป็นของตนเองและมีหลักทรัพย์ที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน และสังหาริมทรัพย์ เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เป็นต้น

3. หนี้สินของครอบครัว ผู้ดูแล 57 รายมีหนี้สินนอกระบบคือ หนี้สินศูนย์รับน้ำหนักกับสหกรณ์การเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตร (จากตารางที่ 8 อธิบายได้ว่า ประชากรบ้านชัยไม้ล้มมีหนี้สินนอกระบบมากที่สุดคือ 57 รายคิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนประชากร 57 ราย และมีจำนวน 20 รายที่มียอดการเป็นหนี้สินที่มากถึง 100,001 บาทขึ้นไป ส่วนยอดการเป็นหนี้ในระบบคือ 54 รายคิดเป็นร้อยละ 94.44 ของจำนวนประชากร 57 รายและมีจำนวน 20 ราย ที่มียอดการเป็นหนี้ในระบบ 50,000-100,000 บาท ถือว่าหนี้สินนอกระบบและในระบบของประชากรหมู่บ้านชัยไม้ล้มใกล้เคียงกัน(ตารางที่ 8)

4. อาชีพหลักของครอบครัว ครอบครัวผู้ดูแล 45 ครอบครัวยังคงมีอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลักของครอบครัวและมีอาชีพ ค้าขาย 6 ครอบครัว รับจ้าง 6 ครอบครัว (ตารางที่ 6)

5. รายได้หลักของครอบครัว ส่วนใหญ่ร้อยละ 27.78 จะมีรายได้จากการเลี้ยงโคนม ซึ่งเป็นรายได้หลักของประชากรในหมู่บ้าน และในบางส่วนจะมีรายได้จากการทำไร่ร้อยละ 23.14 ค่าขายร้อยละ 20.83 รับจ้างร้อยละ 16.67 และอื่นๆร้อยละ 11.57 ตามลำดับ(ตารางที่ 6)

6. ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ผู้ดูแลมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของตนเองตามความถนัด เช่น กลุ่มอาชีพทางการเกษตร ผู้ดูแลมีระยะเวลาที่นานกว่า 10 ปีจึงสามารถดำเนินการได้หรือกลุ่มอาชีพค้าขาย ผู้ดูแลตั้งกิจการขายของเข้ามาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี แต่มีบางส่วนของผู้ดูแลที่ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินการเนื่องจากกิจการใหม่จึงต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติม

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

1. จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติอยู่ในช่วงจำนวน 5,000 -20,00 บาท อนุมัติให้กู้ จำนวน 57 ราย และไม่ได้กู้อีก 14 ราย

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

จำนวนเงินกู้(บาท)	จำนวนสมาชิกกู้(ราย)	รวมจำนวนเงิน
5,000	1	5,000
14,000	10	140,000
15,000	7	105,000
18,000	30	540,000
20,000	9	180,000
รวม	57	970,000

จากตารางแสดงให้เห็นว่าสมาชิกส่วนใหญ่คือ 30 คนได้รับอนุมัติเงินกู้ในช่วง 18,000 บาท

2. จำนวนเงินกองทุนนอกเหนือจากเงินกู้ จากการสอบถาม สมาชิก 57 ส่วนใหญ่ได้ใช้เงินทุนของตนเองควบคู่กับเงินที่กู้จากกองทุน เพื่อเป็นการสมทบกันประกอบอาชีพ
3. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ จากการสำรวจสอบถาม 57 ราย จะนำไปทำการเกษตร 45 รายตามอาชีพหลักของครอบครัว ซึ่งก็นำไปใช้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ นำไปประกอบอาชีพค้าขาย 6 ราย และอื่นๆ
4. สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ จากการสำรวจมีสมาชิก 57 รายมีสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบที่พร้อมอยู่แล้วในการประกอบอาชีพซึ่งขาดแต่เงินทุนดำเนินการ
5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ จากการสำรวจ สมาชิก 45 รายมีความรู้และทักษะ ความชำนาญในการประกอบอาชีพของตนเอง แต่มีบางส่วนที่ยังไม่ชำนาญมากพอ ซึ่งจะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมบ้าง
6. จำนวนแรงงาน จากการสำรวจ ในหมู่บ้านมีจำนวนสมาชิกในแต่ละครอบครัว ซึ่งเป็นแรงงานในการทำอาชีพหรือทำกิจการเป็นของตนเองได้ ซึ่งถ้าหากจะมีการว่าจ้างแรงงานก็เป็นการจ้างแรงงานภายในหมู่บ้านเท่านั้น

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

1. การดำเนินการอย่างถูกวิธี จากการใช้แบบสำรวจสมาชิก อาชีพเลี้ยงโคนม , อาชีพค้าขาย , อาชีพทำไร่ รวม 57 รายจะดำเนินการของตนเองตามความถนัดและความชำนาญที่มีอยู่

2. การหาตลาดที่ดี จากการสอบถาม ทางด้านการตลาด สมาชิกที่เลี้ยงโคนมจะไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับการตลาดมากนักเพราะราคาผลผลิตมีการกำหนดตายตัวโดยศูนย์รับน้ำนมอยู่แล้ว ทางด้านการเกษตรปลูกพืช คือ การทำสินค้าออกขายในแหล่งที่มีราคาสูง แต่บางส่วนของผลผลิตไม่ค่อยได้คุณภาพ ทำให้ราคาสินค้าต่ำ คือ การนำสินค้าออกขายในช่วงที่ราคาผลผลิตตกต่ำ

3. การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน จากการสอบถาม ในการทำบัญชีใช้จ่ายเงินของสมาชิกกองทุน ยังไม่มีการทำบัญชีในการใช้จ่าย เพราะสมาชิกไม่ทราบและไม่มีความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชี

4. การใช้จ่ายเงินกู้ จากการสอบถาม มีการใช้จ่ายเงินกู้ครบทุกรายโดยสมาชิก 57 รายมีการใช้จ่ายเงินกู้ไปในการพัฒนาอาชีพของตนเองในแต่ละครอบครัว

5. การหาความรู้เพิ่มเติม จากการสอบถาม มีการที่หาความรู้เพิ่มเติม เช่น การประชุมร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

1 ผลโดยตรง (Immediate Resut)

1.1 รายได้เป็นเงิน จากการสอบถาม ผู้ที่มีรายได้จากการกู้เงินที่นำไปประกอบกิจการ แต่รายได้ดังกล่าวจะรวมอยู่กับกิจการเดิม

1.2 ผู้ที่ได้ผลเป็นสังของ จากการสอบถาม ผู้ที่ได้ผลเป็นสังหาริมทรัพย์ เช่น จำนวนตัวโคนมของนายเลียง โพธิ์สาร เพิ่มจากจำนวน 4 ตัว เป็น 5 ตัว เพราะว่ามี การซื้อเพิ่ม 1 ตัว

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

2.1 ผู้ที่ได้ขยายกิจการ จากการสำรวจ ผู้ที่กู้เงินกองทุนไป ได้นำเงินไปเพื่อขยายกิจการและพัฒนาอาชีพของตน เช่น เพิ่มจำนวนตัวโคมาคั้นของนายเลียง โพธิ์สาร การขยายโรงเรือน หรือจากเดิมในหมู่บ้านมีร้านค้าเล็ก ๆ จำนวน 5 ร้านค้า เมื่อได้นำเงินไปก็ให้มีร้านค้าเกิดขึ้นอีก 1 ร้านค้า คือของนางตีม มุ่งปิ่นกลาง ตั้งใหม่เมื่อเดือน มีนาคม 2545

3. ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

3.1 ผู้ที่มีการพึ่งตนเอง จากการสำรวจ ผู้ที่มีการพึ่งพาตนเองได้และมีการช่วยเหลือกันเองในระบบเครือข่ายพี่น้องและเพื่อนบ้าน

3.2 ผู้ที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน จากการสำรวจมีผู้ที่มีอาชีพเลี้ยงโคนม 18 รายมีรายได้เฉลี่ย 60,000 บาทต่อปี อาชีพทำไร่ 10 ราย รายได้เฉลี่ย 50,000 บาทต่อปีและค้าขาย 6 ราย รายได้เฉลี่ย 45,000 บาท ต่อปี อาชีพ รับจ้าง 6 ราย รายได้

เฉลี่ย 36,000 บาทต่อปี และอื่น ๆ (ตาราง 6)

ตารางที่ 15 แสดงความเข้มแข็งภายในหมู่บ้านชัยไม้ล้ม

ตัวชี้วัด	เกณฑ์การชี้วัด (ร้อยละ)								
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม
1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	29	55	16	-	-	-	-	-	-
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	27	52	21	-	-	-	-	-	-
3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี	34	59	7	-	-	-	-	-	-
4. ในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	59	32	9	-	-	-	-	-	-
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้	-	-	-	80	20	-	-	-	-
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	-	-	-	-	-	-	14	31	55
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ากัน ใกล้เคียงกัน	-	-	-	-	-	-	25	27	48
8. ในชุมชนมีการรวมองค์กรประชาชน	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำโดยการประชุมหรือเสวนา	-	-	-	-	-	-	77	-	23
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	28	54	18	-	-	-	-	-	-
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณภาพ ยุติธรรม	-	-	-	-	-	-	14	59	27
12. ในชุมชนสามารถร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกชุมชน	-	-	-	80	12	8	-	-	-
	-	-	-	68	32	-	-	-	-

ที่มา : บร. 2 เดือน กรกฎาคม 2545

ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านชัยไม้ล้ม

พบว่า ตามที่ได้สัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 57 คน สรุปได้ดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 91)
2. สมาชิกมีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 80)
3. ในชุมชนยกย่องคนทำความดีอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 87)
4. สมาชิกช่วยเหลือกันและกันอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 71)
5. สมาชิกมีโอกาสหาความรู้อยู่ในเกณฑ์ที่ใช่ (ร้อยละ 69)
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้อยู่ในเกณฑ์เท่าเดิม (ร้อยละ 76)
7. ครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดอง อยู่ในระดับเท่าเดิม (ร้อยละ 75)
8. ชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนอยู่ในระดับเท่าเดิม (ร้อยละ 80)
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำโดยประชุมเสวนาอยู่ในระดับปานกลาง(ร้อยละ 85)
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ คนด้อยโอกาสอยู่ในเกณฑ์เท่าเดิม (ร้อยละ 85)
11. ในชุมชนมีผู้นำชุมชนที่มีคุณธรรม ยุติธรรม อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 96)
12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน อยู่ในเกณฑ์ที่ใช่ (ร้อยละ 87)

3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน จากการสังเกตและสอบถาม ประชาชนในหมู่บ้าน มีบางส่วนที่กลับมาทำงานในหมู่บ้านซึ่งเป็นการช่วยเหลือครอบครัวของตนในการประกอบอาชีพ

3.4 คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น จากการสังเกตและสอบถาม หลังจากได้กู้เงินกองทุนจะสามารถนำเงินที่ได้ไปประกอบอาชีพในครอบครัวของตนทำให้เกิดรายได้เป็น

ตอนที่ 3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

การประมวลเทคนิควิธีการดำเนินงาน หมายถึง การจัดกลุ่มผู้กู้ที่ทำกิจการเดียวกัน ให้คิดกระบวนการวิธีทำงาน(WORK PROCEDURE) ที่ดี ในแนวคิดเชิงระบบ จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้เงินเพื่อพัฒนาอาชีพจำนวน 57 ราย (ตารางที่ 14)

3.1 อาชีพเลี้ยงโคนม จำนวน 18 ราย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพในการเลี้ยง โคนมขององผู้ผู้
 - การศึกษาหาเทคนิคใหม่ๆมาปรับปรุงการเลี้ยง โคนม
 - จำนวนเงินทุนของผู้ผู้นอกเหนือจากเงินผู้ของกองทุน
 - ที่ดินในการเลี้ยง โคนม เนื่องจากผู้ผู้ที่มีที่ดินในการเลี้ยง โคนมเป็นของกองทุน
- กระบวนการที่ดี ได้แก่**

- การหาความรู้เพิ่มเติมของผู้ผู้ในการเลี้ยง โคนม
- การที่ผู้ผู้รู้จักเลือกตลาดในการส่งน้ำนมดิบในราคาสูง
- การที่ผู้ผู้เลี้ยง โคนมอย่างถูกวิธีและมีคุณภาพ
- มีเกรดคัดเลือกแม่โคนมที่มีลักษณะดี แข็งแรง ให้น้ำนมดี

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่

- ผู้ผู้มียรายได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยง โคนม สามารถขายน้ำนมดิบและตัวโคนมในราคา
- ผู้ผู้สามารถเพิ่มจำนวน โคนมของตนจากทุนเดิม

ที่สูง

3.2 อาชีพ ทำไร่ จำนวน 10 ราย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพในการ ทำไร่
- เมล็ดพันธุ์ ที่ดี
- จำนวนเงินทุนของผู้ผู้นอกเหนือจากเงินผู้ของกองทุน

กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การหาความรู้เพิ่มเติมการทำไร่ เช่น การใช้สมุนไพรและปุ๋ยชีวภาพ
- การที่ผู้ผู้รู้จักเลือกตลาด
- การที่ผู้ผู้รู้จักพัฒนาการทำไร่ แบบลดต้นทุนอย่างถูกวิธีและมีคุณภาพ

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่

- ผู้ผู้มียรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำไร่ตามฤดูกาล สามารถลดต้นทุนในการประกอบ

อาชีพ และขายผลผลิตในราคาสูง

3.3 อาชีพเลี้ยงสุกร,ไก่ และอื่น ๆ จำนวน 23 ราย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่

- ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพการเลี้ยงสุกร,ไก่
- พันธุ์สุกร,ไก่ ที่ดี
- จำนวนเงินทุนของผู้กู้ นอกเหนือจากเงินกู้ของกองทุน

กระบวนการที่ดี ได้แก่

- การหาความรู้เพิ่มเติมและเทคนิคใหม่ ๆ ในการเลี้ยงสุกร ,ไก่
- การที่ผู้กู้รู้จักการพัฒนาการเลี้ยง และการขยายกิจการ

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่

- ผู้กู้มีราย ได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงไก่ ,สุกร สามารถจำหน่ายสุกรให้เกิดราย ได้
- สามารถ รักษาคุณภาพและราคาของผลผลิตให้อยู่ในระดับที่ดีได้

ตอนที่ 4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.1 ผลที่เกิดจาก การทำบัญชีรายจ่ายของสมาชิก เนื่องจากสมาชิกไม่มีความรู้ทางด้านบัญชีจึง ไม่มีระบบบัญชีคุมรายรับ-รายจ่าย

4.2 ผลที่เกิดจาก ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว ในการดำเนินกิจการตามโครงการของผู้กู้แต่ละราย สมาชิกจะดำเนินไปตามที่ตนเองถนัดและเป็นการดำเนินกิจการตามแบบดั้งเดิม

4.3 ผลที่เกิดจาก จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ สมาชิกได้รับจัดสรรเงินกู้ ตามการพิจารณาของคณะกรรมการ มีการอนุมัติให้กู้ 57 ราย และยังไม่ให้กู้อีก 14 ราย กู้เงินจำนวนทั้งสิ้น 970,000 บาท จำแนกออกได้ 6 อาชีพของสมาชิกผู้ขอกู้ คือ กู้เพื่อเลี้ยงโคนม กู้เพื่อค้าขาย กู้เพื่อทำไร่ กู้เพื่อรับจ้าง กู้อื่น ๆ

ตอนที่ 5. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่กำหนดไว้ ดังนี้

5.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า สามารถช่วยส่งเสริมและแก้ปัญหาในการขาดเงินลงทุนของประชาชนได้ เพราะประชาชนนำเงินกู้ไปลงทุนและพัฒนาอาชีพ ในกิจการของตนเอง และทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นเนื่องจากประชาชนมีราย ได้และมีงานทำที่เป็นของตนเองในการประกอบกิจการ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

5.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า เกิดการรวมกลุ่มกันประชุมเสวนาเกี่ยวกับการบริหารและวางแผนทางของระเบียบกองทุนที่ร่วมกันสร้างภายในหมู่บ้านและมีการบริหารจัดการกันเองได้ ซึ่งในระบบการทำงานแต่ละอย่างอาจมีข้อผิดพลาดได้ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นในระบบการทำงานเป็นกลุ่ม ฉะนั้นทำให้เกิดความเข้มแข็งในระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมีแนวโน้มบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

5.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง ประชาชนมีการเรียนรู้ที่พึ่งพาตนเองเพิ่มขึ้นและสามารถช่วยเหลือตนเองและบุคคลอื่นได้อีกด้วย และมีการนำเอาหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุนและในกิจการของคนเพื่อให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น และมีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง

5.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ มีการแนะนำให้ประชาชนเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน มิใช่เงินที่รัฐบาลให้คนยากจนเท่านั้น ซึ่งการดำเนินงานกองทุนต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ช่วยกันดูแลและรักษาพร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของกองทุนให้สูงขึ้น ถ้าผู้กู้ กู้ไปแล้วไม่ชำระคืนจะต้องมีการจัดการกันเองให้ได้ และให้ผู้กู้แต่ละรายมีแนวความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพที่ให้รายได้เพิ่มขึ้น โดยไม่กู้แหล่งเงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยที่สูงเกินไป

5.1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง ด้านจำนวนเงินกองทุนกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านมีจำนวนเพิ่มขึ้นและมีการให้ประชาชนกู้ยืมแล้ว และมีอัตราดอกเบี้ยต่ำ ผู้กู้ดำเนินกิจการตามโครงการของตนเองอย่างยั่งยืน ในการประกอบอาชีพที่มั่นคงมีเงินทุนที่เพียงพอทำให้เกิดมีรายได้เพิ่มขึ้น ในด้านสาธารณูปโภคที่มีครบถ้วน

5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

5.2.1 ปัจจัยด้านบวก มีดังนี้

- การมีจิตสำนึกร่วมกันในการจัดตั้งกองทุน
- กลุ่มกองทุนอาชีพที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน เกื้อกูลกับกองทุนหมู่บ้าน
- การมีคณะกรรมการกองทุนที่เข้มแข็ง

5.2.2 ปัจจัยด้านลบ มีดังนี้

- มีกลุ่มบุคคลไม่ให้ความสนใจถ้าไม่ได้รับการกู้เงินกองทุน
- มีกลุ่มบุคคลที่ไม่พึงพอใจในการอนุมัติเงินกู้

5.3 ความเข้มแข็งของหมู่บ้านชัยไม้ล้ม ในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

5.3.1 ความเข้มแข็งทางด้านสังคม

หมู่บ้านนี้มีแนวโน้มน้ำที่มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ทางสังคมเป็นไปในทางที่จะนำพาให้หมู่บ้านมีความเจริญขึ้น จะเห็นได้จากการที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าการช่วยเหลือเด็ก คนชรา คนพิการ จะอยู่ที่เกณฑ์ที่เท่าเดิม ก็เนื่องจากมีจำนวนคนเหล่านี้ในจำนวนที่เท่าเดิม แต่ถ้าหากจำนวนคนเหล่านี้เพิ่มขึ้น ทางหมู่บ้านก็พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเพราะหมู่บ้านมีเงินกลุ่มเงินกู้สงเคราะห์ลูกเงินที่มีเงินให้เปล่าแก่ผู้ที่ประสบปัญหาฉุกเฉิน เป็นการแก้ปัญหาความเดือดร้อนในขั้นต้น และจากการที่สมาชิกในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์โดยการชำระเงินฝาก ล้างจะตามกำหนดเวลาและครบทุกงวดก็จะทำให้กองทุนเงินล้านมีความมั่นคงขึ้นและจะเจริญเติบโตขึ้น รวมถึงการที่ประชากรในหมู่บ้านตั้งใจประกอบอาชีพเพื่อนำเงินที่เป็นผลกำไรมาชำระเงินกองทุนทำให้กองทุนเติบโตขึ้นได้ และจากการมีเงินออมของสมาชิกเพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งนั่นเอง

5.3.2 ความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ

จากอาชีพหลักของคนในหมู่บ้านคือมีอาชีพเลี้ยงวัวนมและทำไร่ ซึ่งเป็นอาชีพที่ทำรายได้เป็นอย่างดีให้แก่สมาชิกในหมู่บ้าน ทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านคล่องมากตัวเพราะผู้ที่เลี้ยงวัวนมจะมีรายได้จากการส่งน้ำนมดิบให้กับศูนย์รับซื้อน้ำนมดิบที่มีจำนวนเพียงพอและมั่นคงมากมายให้เลือก และรายได้ก็เป็นรายได้ประจำทุกเดือนหากมีน้ำนมส่งให้ทุกเดือนและยังส่งได้มากรายได้ก็มากขึ้นด้วย แต่ก็มีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นตามตัวด้วย ส่วนการทำไร่อ้อยนั้นราคาผลผลิตต่อไร่เฉลี่ยประมาณ 4 – 5 ตันซึ่งจะจำหน่ายได้ราคาเฉลี่ย กิโลกรัมละ 4-10 บาท แต่การลงทุนค่อนข้างสูงเป็นเพราะยังไม่มีการใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมักที่สามารถทำขึ้นเองได้เพื่อลดปริมาณปุ๋ยเคมีที่มีราคาสูงลง จึงเป็นอุปสรรคอยู่บ้างสำหรับผู้ที่ไม่มีเงินทุนเป็นของตนเองในขั้นแรกจึงทำให้ต้องมีการกู้ยืมทั้งเงินนอกระบบและในระบบในอัตราดอกเบี้ยที่สูงการมีกองทุนเงินล้านเข้ามาให้กู้ยืมจึงเป็นการช่วยเหลือในด้านแหล่งเงินทุนที่มีการเสียดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำ ทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านมีความคล่องตัวขึ้น ผู้คนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผู้คนมีฐานะที่ดีขึ้นกว่าเดิม จากคนที่ไม่มีอาชีพอะไรก็มีอาชีพเลี้ยงวัวนม และจากคนที่มีอาชีพเลี้ยงวัวนมอยู่แล้วก็มีวัวนมเพิ่มขึ้น แนวโน้มน้ำที่จะได้รับเงินคืนจากสมาชิกผู้กู้จึงมีสูงด้วย จึงส่งผลกระทบต่อกองทุนเงินล้านให้มีเงินเพิ่มขึ้นในอนาคตได้อย่างแน่นอน

5.3.3 ความเข้มแข็งทางการเมืองการปกครอง

หมู่บ้านนี้มีแนวโน้มทางการเมืองการปกครองที่เป็นไปในทางที่ดีขึ้น จะเห็นได้จาก สอบต. และผู้ใหญ่บ้านจะร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผนและสร้างสรรค์ผลงานเข้าหมู่บ้านมากกว่าเดิม หากฝ่ายปกครองและฝ่ายบริหารหันหน้าเข้าหากันเช่นนี้ความเจริญย่อมจะมาสู่หมู่บ้านแห่งนี้ได้อย่างแน่นอน แต่จะอย่างไรก็ตามก็ต้องขึ้นอยู่กับสมาชิกในหมู่บ้านด้วยว่าจะมีความสมัครสมานสามัคคีกันมากน้อยแค่ไหน ซึ่งในหมู่บ้านมีความสามัคคีอยู่ในเกณฑ์ปานกลางเป็นที่น่าพอใจ เพราะในการเรียกประชุมแต่ละครั้งจะมีผู้เข้าร่วมประชุม ไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของครัวเรือนที่มีอยู่นั้นก็มาจากการที่สมาชิกมีความเชื่อถือยกย่องผู้นำและยึดหลักประชาธิปไตยโดยเคารพเสียงข้างมากและรับฟังเสียงข้างน้อย เพื่อให้มีแนวคิดไปในทางเดียวกัน

ตารางที่ 15 แสดงความเข้มแข็งภายในหมู่บ้านชั้นไม้ล้ม

ตัวชี้วัด	เกณฑ์การชี้วัด (ร้อยละ)								
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ	เพิ่มขึ้น	ลด	เท่าเดิม
1.สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	29	55	16	-	-	-	-	-	-
2.สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	27	52	21	-	-	-	-	-	-
3.ชุมชนยกย่องคนทำความดี	34	59	7	-	-	-	-	-	-
4. ในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	59	32	9	-	-	-	-	-	-
5.สมาชิกในชุมชนมีโอกาสหาความรู้	-	-	-	80	20	-	-	-	-
6.สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	-	-	-	-	-	-	14	31	55
7.ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน	-	-	-	-	-	-	25	27	48

8. ในชุมชนมีการรวมองค์กรประชาชน									
9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำโดยการประชุมหรือเสวนา	-	-	-	-	-	-	77	-	23
10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส	28	54	18	-	-	-	-	-	-
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณภาพ ยุติธรรม	-	-	-	-	-	-	14	59	27
12. ในชุมชนสามารถร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกชุมชน	-	-	-	80	12	8	-	-	-
	-	-	-	68	32	-	-	-	-

ที่มา : บร. 2 เดือน กรกฎาคม 2545

ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านชัยไม้ดัม

พบว่า ตามที่ได้สัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 57 คน สรุปได้ดังนี้

13. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 91)
14. สมาชิกมีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 80)
15. ในชุมชนยกย่องคนทำความดีอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 87)
16. สมาชิกช่วยเหลือกันและกันอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 71)
17. สมาชิกมีโอกาสหาความรู้ อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ (ร้อยละ 69)
18. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้อยู่ในเกณฑ์เท่าเดิม (ร้อยละ 76)
19. ครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดอง อยู่ในระดับเท่าเดิม (ร้อยละ 75)
20. ชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนอยู่ในระดับเท่าเดิม (ร้อยละ 80)
21. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำโดยประชุมเสวนาอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 85)
22. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ คนด้อยโอกาสอยู่ในเกณฑ์เท่าเดิม (ร้อยละ 85)
23. ในชุมชนมีผู้นำชุมชนที่มีคุณธรรม ยุติธรรม อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 96)
24. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ (ร้อยละ 87)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1 เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติที่กำหนดไว้หรือไม่ มาก น้อยเพียงใด

1.1 มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย มีการบรรเทาเหตุฉุกเฉิน ความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน

1.2 มีการส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของหมู่บ้าน

1.3 มีการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองในการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของหมู่บ้าน มีการสร้างศักยภาพของหมู่บ้าน และมีการส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.4 มีการเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้าน

1.5 มีการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

3 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านฉบับใหม่ และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของหมู่บ้านตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

2. วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานการประเมินงานกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อการประเมินจะใช้รูปแบบการประเมิน ชิพพ์โมเดล (CIPP MODEL) เก็บข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเพื่อประเมินความพร้อมด้านต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่
- 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่
- 3 ใช้ชีพีชีพโมเดลทำการประเมินและวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่และกำหนดตัวบ่งชี้ ตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูลในหมู่บ้าน
- 4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลจากแบบ บร. และเก็บเพิ่มเติมขึ้นบางส่วนเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาที่ใช้ในการประเมิน
- 5 ประมวล สังเคราะห์ประเด็นที่จะต้องนำไปเขียนรายงานในส่วนอื่นๆ ต่อไป

3. สรุปผลการดำเนินงาน ผลการประเมินงานกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ โดยสรุปมีดังนี้

3.1 ผลการประเมิน ปัจจัยนำเข้า หน่วยระบบ A (การบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้)

สมาชิกส่วนใหญ่มีความเข้าใจไปในทางที่เป็นบวกเกี่ยวกับกองทุนและนโยบายกองทุนหมู่บ้านว่ามีประโยชน์และคณะกรรมการมีความรู้ความสามารถในการบริหารเงินกองทุนได้เป็นที่เรียบร้อย ได้มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงมีการเตรียมพร้อมในการจัดตั้งคณะกรรมการและด้านอื่น ๆ โดยมีคณะกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้องมาส่งเสริมและคอยช่วยเหลือบัณฑิตที่กองทุนมีการให้ความช่วยเหลือในด้านการสร้างความเข้าใจในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของทุน

3.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

การจัดทำทะเบียนกองทุน เอกสารการขึ้นทะเบียน และระบบบัญชีของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสายชนวนเป็นที่เรียบร้อยดีเป็นไปอย่างมีระบบ สมาชิกก็ให้ความสนใจในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกันมากมีทั้งกู้เงินทุนและฝากเงินสัจจะออมทรัพย์ และยังไม่มียอดสมาชิกรายใดที่ต้องพ้นสภาพการเป็นสมาชิก กิจกรรมที่เกี่ยวกับการขอกู้เงินทางคณะกรรมการก็ได้ดำเนินการไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านที่วางไว้ทุกประการ การอนุมัติเงินกู้จึงไม่มีปัญหาใด ๆ มากนัก ในการชำระหนี้เงินกู้ยืมนี้ยังไม่มีการชำระเนื่องจากยังไม่ครบกำหนดการชำระ แต่ทางคณะกรรมการได้มีการตรวจสอบและเร่งรัดหนี้สินคอยดูแลการดำเนินการในการชำระหนี้ของสมาชิกที่มีปัญหาไว้แล้วซึ่งเมื่อครบกำหนดปีมีการชำระหนี้ทางคณะกรรมการก็จะมีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบ รวมถึงการจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบแล้ว

3.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A

มีสมาชิกให้ความสนใจในขอกู้เงินกองทุนกันมากซึ่งวงเงินที่มีการขอกู้ในครั้งแรกมีมากเกินวงเงินที่มีอยู่คือ หนึ่งล้านบาท ซึ่งทางคณะกรรมการได้พิจารณาตามลำดับก่อนหลัง และความจำเป็น รวมถึงโครงการที่ต้องทำตามกำหนดหรือเมื่อถึงฤดูกาลและสมาชิกก็เข้าใจในหลักการ โดยวงเงินที่ขอกู้อยู่ในช่วง 5,000 – 20,000 บาทรวมทั้งหมด 57 รายที่ได้รับการอนุมัติ สมาชิกที่ได้รับการ

อนุมัติเงินกู้ส่วนใหญ่จะนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนากิจการของตนเองที่มีอยู่แล้ว บางส่วนก็นำไปเริ่มต้นกิจการใหม่ ๆ เพื่อเป็นอาชีพเสริมให้ครอบครัว เช่น เลี้ยงสุกร เลี้ยงไก่พื้นเมือง เป็นต้น เมื่อการอนุมัติเสร็จสิ้นการโอนเงินเรียบร้อย ทักษะคติของสมาชิกบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจก็เริ่มเปลี่ยนไปในทางที่ดีมีการศึกษาหาความรู้กันมากขึ้นเพื่อปรับปรุงกิจการตนเอง ซึ่งจากเดิมไม่มีเลยเกิดความร่วมมือกันมากขึ้นการเรียกประชุมสมาชิกก็พร้อมเพียงมากขึ้น

3.4 การประเมินผลหน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ผู้กู้แต่ละรายมีความรู้ความสามารถในการดำเนินกิจการของตนเองดี ในระดับหนึ่ง หากมีการหาความรู้เพิ่มเติมบ้างจะดียิ่งขึ้น ซึ่งในการประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะกระทำกันแต่เฉพาะในครอบครัวการอยู่อาศัยก็เป็นแบบครอบครัวใหญ่รวมกันอยู่เป็นกลุ่ม ๆ การดำเนินกิจการจะช่วยเหลือกันเองภายในครอบครัวเพราะอาชีพหลักของสมาชิกส่วนใหญ่คล้ายคลึงกันคือเลี้ยงโคนม ทำไร่ และอื่น ๆ สภาพแวดล้อมโดยรวมมีความเป็นอยู่ที่อบอุ่นดี

3.4.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

ส่วนใหญ่พอใจกับจำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติเพราะเป็นมติของคณะกรรมการแต่ในส่วนของผู้กู้ที่ได้น้อยก็มีการจัดหาเงินทุนมาเพิ่มเติมซึ่งเป็นเงินทุนของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ในเรื่องการค้าดำเนินกิจการก็เป็นไปตามโครงการที่ได้เสนอมาเป็นส่วนใหญ่ซึ่งการประกอบอาชีพก็จะทำอาชีพเดิมที่ทำอยู่ เพราะฉะนั้นวัตถุดิบ สถานที่ แรงงาน และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็มีพร้อมรวมทั้งความชำนาญทางด้านอาชีพของตนด้วย

3.4.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

การดำเนินกิจการของสมาชิก เป็นไปอย่างถูกวิธีเป็นไปตามแผนที่วางไว้ในด้านการตลาดไม่มีปัญหาใด ๆ เพราะสมาชิกส่วนใหญ่เลี้ยงโคนมซึ่งจะมีศูนย์รับน้ำนมอยู่แล้ว การทำบัญชีไม่ค่อยมีการทำกันเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก ดังนั้นการใช้จ่ายเงินกู้จะเป็นไปตามความจำเป็นมากกว่าตามแบบแผน

3.4.3 ผลการประเมินผลหน่วยระบบ B

รายได้จากการดำเนินกิจการเป็นไปตามระบบอย่างต่อเนื่อง เช่นรายได้จากการขายน้ำนมดิบก็จะเป็นประจำทุกเดือน และสิ่งที่ได้มานอกเหนือจากเงินคือ สิ่งของที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น โรงเรือน เครื่องรีดนม และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีมากขึ้นเป็นการขยายกิจการของตนเองไปในตัว ในสมาชิกหลายรายได้ค้นหาวิธีและเทคนิคต่าง ๆ ที่ช่วยในการผลิตด้วย เพื่อให้มีอาชีพที่มั่นคงเป็นผลให้สมาชิกในครอบครัวกลับมาประกอบอาชีพของตนเองมากขึ้น

3.4.5 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจ

การดำเนินธุรกิจของสมาชิกผู้กู้ นั้นส่วนใหญ่จะดำเนินไปแบบเดิมที่ได้กระทำกันมา ซึ่งในการเสาะหาความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นไปในทางเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น ใช้เครื่องรีดนมแทนการใช้มือรีด การทำแปลงผักก็ใช้รถแทรกเตอร์ เป็นต้น ซึ่งเป็นการสะดวกและรวดเร็ว

อภิปรายผล สรุปดังนี้

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านฉบับไม้ล้ม

วัตถุประสงค์ข้อ 1 มีแหล่งเงินทุนในหมู่บ้านทำให้มีการพัฒนาอาชีพมากขึ้น มีการขยายตัวของกิจการของสมาชิก เช่นจำนวนโคนมในฟาร์ม เพิ่มขึ้น การขยายพื้นที่การทำไร่ของสมาชิก

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เกิดการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ความเข้าใจในการบริหาร เพื่อปรับปรุงการบริหาร จัดการกองทุนให้ดีขึ้น มีการประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นของสมาชิก

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองเห็นได้จากการขยายตัวของกิจการของสมาชิกที่เพิ่มขึ้น มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพที่ถูกหลักของหน่วยงานของรัฐ

วัตถุประสงค์ข้อ 4 ความเข้มแข็งทางสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น โดยการส่งเสริมการค้าขาย การรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพ เช่นกลุ่มผู้เลี้ยงโคนม กลุ่มผู้เลี้ยงสุกร การรวมกลุ่มกันขายผลผลิตจากการทำไร่อ้อย ทำให้ปัญหาการขายผลผลิตนั้นลดน้อยลง

วัตถุประสงค์ข้อ 5 เมื่อมีการจัดตั้งกองทุนความตื่นตัวทางเศรษฐกิจก็กระตือรือร้นมากขึ้น จากการเสนอโครงการขอกู้นั้นมีมากกว่าเงินที่มี (1 ล้าน) ของกองทุนซึ่งเป็นสิ่งที่จะบ่งบอกได้อีกระดับหนึ่งว่าการตื่นตัวทางเศรษฐกิจในระดับหมู่บ้านนั้นก็มากขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์ข้อ 6 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่เกิดขึ้นคือ ด้านบวกเช่นมีการขยายตัวของกิจการของสมาชิก มีการพัฒนาอาชีพเกิดขึ้น ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นส่วนใหญ่ และปัจจัยด้านลบ คือ มีสมาชิกบางคนที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ไม่ตรงกับวงเงินในคำขอกู้จึงทำให้เกิดความไม่พอใจและนำเงินที่กู้ได้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ข้อ 7 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งที่เกิดขึ้น คือประชาชนมีความสามัคคีมากขึ้นจากการเข้าร่วมประชุมที่ผ่านมา มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยกย่องส่งเสริมคนทำความดี ครอบครัวยุติมีการอยู่ร่วมกัน และในชุมชนมีการประชุมมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ผ่านไปด้วยดี

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 มีเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำและเป็นผลประโยชน์ที่ตกเป็นของส่วนรวมของหมู่บ้าน ทำให้มีแหล่งเงินกู้ที่สามารถเติบโตขึ้นและเข้มแข็ง

2.1.2 เกิดการพัฒนาอาชีพของสมาชิกที่เคยเป็นอยู่ให้ดีขึ้นมั่นคงมากขึ้น

2.1.3 สมาชิกในครอบครัวกลับมาอยู่กันพร้อมหน้ามากขึ้นเพื่อช่วยกันประกอบกิจการของครอบครัว

2.1.4 สมาชิกที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปก็มีการจัดจ้างกันมากขึ้นจากสมาชิกในหมู่บ้านที่ขยายกิจการ

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 ประชาชนและสมาชิก ยังคงเป็นหนี้ในระบบกันอยู่ทั้งของสหกรณ์ และธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รวมถึงกับนายทุนเงินกู้ อื่น ๆ ที่ได้มีการกู้กันก่อนหน้านี้

2.2.2 การขาดความเข้าใจในการใช้เงินกู้ให้ตรงกับแผนที่เขียนเสนอขอกู้ เมื่อใช้ไม่ตรงกับแผนที่ขอกู้ ผลคือระยะเวลาการดำเนินงานผิดพลาด และอาจมีผลไปถึงรายได้ที่จะกลับเข้ามา อาจไม่ตรงตามเป้าหมาย ทำให้ชำระหนี้ไม่ตรงตามกำหนดผู้นำถ้าขาดความเข้มแข็ง ความยุติธรรมและคุณธรรม ในการบริหารงานก็บรรลุวัตถุประสงค์ได้ยาก

2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

การสร้างเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ ภายในหมู่บ้านชัยไม้ล้มนั้นยังไม่เป็นรูปธรรมเป็นเพียงการแนะนำและการได้รับการส่งเสริม จากหน่วยงานของรัฐ และจากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กันเพียงแต่ในหมู่สมาชิกเท่านั้น

3. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านชัยไม้ล้ม

การได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลทั้งในด้านความรู้ด้านต่าง ๆ และโครงการที่เข้ามาช่วยเหลือประชาชนเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวในการประกอบอาชีพ ถ้ามีโครงการเข้ามา มาก(โครงการที่ช่วยเหลือประชาชน) ประชาชนก็จะมีอาชีพและเกิดความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น

4. ผลโดยตรงและผลกระทบด้านอื่น ๆ

4.1 ผลโดยตรง

เมื่อมีการอนุมัติเงินกู้เรียบร้อยแล้วก็มีการดำเนินกิจการของสมาชิกซึ่งเป็นไปตามแผนของโครงการเป็นส่วนใหญ่ซึ่งทำให้เกิดรายได้เป็นผลกำไรที่เป็นตัวเงินที่สามารถจะนำไปชำระหนี้และเลี้ยงครอบครัวได้ต่อไป และผลจากการขยายกิจการทำให้ได้ผลที่เกิดเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ภายในครอบครัว

4.2 ผลกระทบโดยตรง

เกิดการขยายกิจการของสมาชิกกิจการมีความมั่นคงขึ้น มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงกิจการให้ดีขึ้นทำให้มีกำไรจากการดำเนินกิจการเพิ่มมากขึ้น มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านมากขึ้น

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม

สมาชิกสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยการประกอบอาชีพที่ถูกต้องตามหลักวิธีทำให้กิจการมีความมั่นคงมากขึ้นสมาชิกในครอบครัวกลับได้มาช่วยดำเนินกิจการในครอบครัวทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นโดยส่วนรวม

5 ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ 9 ค.จันท์ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

ข้อเสนอแนะที่ 1. ระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ จากเดิม 1 ปี ควรขยายเวลาออกไปอีกตามสมควร เช่น เป็น 3 ปี หรือมากกว่า หรือโดยการผ่อนชำระเป็น 3 งวด งวดละ 1 ปี พร้อมดอกเบี้ย เหตุผลเพราะ เพราะโครงการของสมาชิกบางรายนั้นต้องใช้เวลาานจึงจะได้ผลกำไร เช่นปลูกไม้ผลยืนต้นหรือสวนผลไม้ซึ่งจะได้ผลผลิตเต็มที่อย่างน้อยจะใช้เวลา 3 ปี ขึ้นไป หรือ สมาชิกบางรายดำเนินโครงการล้มเหลวไม่สามารถนำเงินส่งคืนในระยะเวลาที่กำหนด 1 ปีได้

ข้อเสนอแนะที่ 2. การคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ จากเดิมที่คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาท ต่อปี ควรจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้ลดลงให้ต่ำกว่านี้ เช่นร้อยละ 6-8 บาท ต่อปี เพื่อให้ชาวบ้านรับภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ หมู่ที่ 9 ต.จันทึก อ.ปากช่อง

จ. นครราชสีมา

ข้อเสนอแนะที่ 1. คณะกรรมการกองทุนควรมีการติดตามประเมินผลการนำเงินไปลงทุนอย่างจริงจังว่าได้ดำเนินการตามโครงการของสมาชิกที่เขียนไว้หรือไม่ หรือว่าใช้ผิดวัตถุประสงค์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการอนุมัติเงินกองทุนในปีต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ 2. ควรมีการประชุมคณะกรรมการประจำเดือนเพื่อซักถามหรือแก้ไขปัญหาให้ทันที่ และคณะกรรมการทุกคนต้องเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะของสมาชิก เพื่อนำมาเป็นแนวทางการบริหารงานต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ 3. ในการประชุมประจำเดือนควรเป็นลักษณะแบบจัดเวทีชาวบ้านเพื่อให้สมาชิกได้ร่วมแสดงความคิดเห็น แทนที่จะให้ประธานกองทุนเป็นผู้ดำเนินการและให้สมาชิกเป็นเพียงผู้ฟัง

ข้อเสนอแนะที่ 4. ในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการควรเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงความคิดเห็นในการบริหารงานของคณะกรรมการแทนที่จะปล่อยให้เจ้าหน้าที่ของสมาชิกที่เป็นหัวหน้าครอบครัวเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะที่ 5. อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการกองทุนได้โดยไม่ต้องรอให้ครบกำหนดระยะเวลา โดยให้คณะกรรมการร่วมกับสมาชิกเป็นผู้พิจารณาร่วมกันและมีการตั้งกรรมการเกิน 15 คน ได้มีการกำหนดคำตอบแทน สำหรับคณะกรรมการที่เหมาะสมเพื่อจูงใจให้บุคคลที่มีความรู้เข้ามาเป็นคณะกรรมการ

ข้อเสนอแนะที่ 6 ความกล้าเอียงของคณะกรรมการก็มีส่วนทำให้ความเชื่อถือและความศักดิ์สิทธิ์ของกองทุนลดลง จึงควรมีความเป็นกลางของคณะกรรมการให้มากที่สุด

5.3 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ หมู่ที่ 9 ต.จันทึก อ.ปากช่อง

จ.นครราชสีมา

ข้อเสนอแนะที่ 1. การนำเงินไปซื้อโคนมและโคเนื้อ เพื่อขายควรมีการปรับปรุงแก้ไขโดยส่วนใหญ่สมาชิกจะแยกกันซื้อเพียงคนละ 1-2 ตัวเท่านั้น ควรมีการซื้อโดยการรวมกลุ่มเป็นจำนวนมากซึ่งสามารถต่อรองหรือได้ราคาที่ถูกกลง จึงจะคุ้มทุนเพราะ โคนมและโคเนื้อให้ผลผลิตช้าอย่างน้อย 1-2 ปี จึงจะจำหน่ายได้ผลกำไร

ข้อเสนอแนะที่ 2. สมาชิกที่กู้เงินไปแล้วไม่ประกอบอาชีพใด ๆ เป็นการเสี่ยงอย่างยิ่งต่อความเสียหายของกองทุน ถ้าไม่มีโครงการที่ชัดเจนคณะกรรมการบริหาร จึงควรพิจารณาก่อนการอนุมัติว่าจะอนุมัติหรือไม่

ข้อเสนอแนะที่ 3. ไม่ควรนำเงินทุนทั้งหมดไปลงทุนกับโครงการใดโครงการหนึ่ง ควรกระจายการลงทุนเพื่อเป็นการเรียนรู้เพราะธุรกิจแต่ละอย่างจะมีความเสี่ยงที่ไม่เหมือนกัน และการลงทุนทุกอย่างจะมีความเสี่ยงของตัวเอง

ข้อเสนอแนะที่ 4. สมาชิกที่กู้เงินไปลงทุนค้าขายถ้าเป็นไปได้ควรรวมกลุ่มเพื่อตั้งเป็นร้านค้าสวัสดิการและเปิดรับสมาชิกเมื่อถึงสิ้นปีจะมีการแบ่งผลกำไรคืนให้แก่สมาชิก

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ 1. ควรติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนโดยมีการประเมินทุกระยะเวลา 6 เดือน เป็นระยะเวลาอย่าง 3-5 ปี เพื่อทราบพัฒนาการที่เกิดขึ้นว่ามีความต่อเนื่องหรือลดลงอย่างไร ถ้าหากพัฒนาการเป็นไปในทางบวกจะเป็นมาตรฐานสำหรับงานวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ 2. การติดตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ควรมีการมุ่งเน้นในระดับหมู่บ้านให้สร้างเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการง่ายในการรวมกลุ่มของสมาชิกและเป็นการนำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในหมู่บ้านเข้าสู่กระบวนการผลิตได้จริง เพื่อให้เกิดความหลากหลายในงานวิจัยในแต่ละผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดข้อเปรียบเทียบในงานวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ 3. การเรียนรู้ที่จะให้หมู่บ้านเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ของประชาชนในหมู่บ้านได้นั้น ถ้าอยากทราบผลการพัฒนาการเรียนรู้ ไม่ควรดูจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นของกองทุนเพียงอย่างเดียว ควรดูจากหลาย ๆ ด้านประกอบกัน ถ้าหากวัดจากทางด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวจะกลายเป็นการเรียนรู้ที่จะเอาตัวรอดแล้วจะเกิดการแข่งขันกันเองภายในหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะที่ 4. ควรมีการจัดทำรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับหมู่บ้านให้มีระบบระเบียบเป็นเอกสารที่สามารถนำมาใช้งานได้ ซึ่งจะทำได้จะทำให้สามารถเข้าใจปัญหาภาพรวมของหมู่บ้านในแต่ละพื้นที่ได้ดี เช่น รายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนประชากร อาชีพ รายได้ สภาพความเป็นอยู่ ภาระหนี้สิน ฯลฯ ซึ่งเมื่อทราบรายละเอียดแล้วก็จะทำให้สามารถเข้าใจท้องถิ่นดีขึ้นและสามารถหาแนวทางการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงาน
สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับ
จังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการ จัดตั้งและดำเนินงานกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน
เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและ
บริหาร
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.
2544. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านระดับไม่ล้ม. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุน
บ้านระดับไม่ล้ม. นครราชสีมา.
- เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ. 2545 ชุดวิชาสารนิพนธ์. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนัก
งานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวง
มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, สำนักงาน. 2544. คู่มือนักศึกษาลักษณะพิเศษประกาศนียบัตรบัณฑิต
การจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.
- หนังสือพิมพ์เพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้. ชีวิตชุมชน : ฉบับที่ 11 มีนาคม-มิถุนายน 2544
ศูนย์ประชาสัมพันธ์ กระทรวงศึกษาธิการ “กองทุนหมู่บ้านกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพ”มติชน
1 มกราคม 2545
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2540 . แนวความคิดนักประเมินเพื่อการตัดสินใจ. 2540
- กสิกรไทย, ธนาคาร. ฝ่ายวิชาการ. 2544 รายงานผลประจำปี. กรุงเทพฯ ฯ
- กองบรรณาธิการ. งานวันนี้ . 2544
- ทันโลก ทันเศรษฐกิจ. ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 พฤษภาคม 2545 หน้า 10